

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Psevdo-Poenitens Correctvs. Sive Doctrina Ecclesiae
Catholicæ, & Sanctorum, solemniorúmque Doctorum, De
Vera Poenitentia ...**

Dionysius <aus Werle>

Coloniæ Agrippinæ, 1692

Cap. 2. De satisfactione congrua à sacerdotibus injungenda; nec non de
absolutionis beneficio subinde differendo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41634

50 *Pseudo-pœnitens correctus*
secundum diuturnitatem culpa sit diu-
turnitas pœna; & secundum multiplici-
tatem culpa sit multiplicitas pœna; jux-
ta illud Joannis : Facite fructus dignos
pœnitentiæ. Ita ille in Paradiso animæ
cap. 41. Et S. BERN. De gradibus
Humilit. c. 18. Qui veraciter pœnitet,
laborem pœnitentiæ non abhorret.

CAPUT II.

DE SATISFACTIONE CONGRUA
A SACERDOTIBVS INIUNGEN-
DA; nec non DE ABSOLVTIONIS
BENEFICIO SVBINDE
DIFFERENDO.

ARTICULUS I.

Doctrina Ecclesie, & sanctorum solem-
niorumque Doctorum in medium
affertur.

I. **U**ltimum Generale CONCI-
LIUM TRIDENTINUM,
uni-

universalem DEI Ecclesiam repræsen-
 tans, postquam sess. 14. cap. 2. docuit,
 quòd post Baptismum relapsi, deinceps
 ad plenam peccatorum omnium (quoad
 omnem & culpam & poenam) remis-
 sionem per Sacramentum Pœnitentiæ, sine
 nostris **MAGNIS FLETIBUS ET**
LABORIBUS, pervenire nequaquam
 possimus; ibidem post aliqua cap. 8. sub-
 dit : *Debent ergo sacerdotes Domini,*
quantum spiritus & prudentia sugges-
serit, pro qualitate criminum, & poeni-
tentium facultate, Salutares & CON-
VENIENTES SATISFACTIO-
NES *injungere ; ne, si fortè peccato con-*
niveant, & INDULGENTIUS cum
poenitentibus agant, levissima quædam
opera pro gravissimis delictis injungen-
do, ALIENORUM PECCATO-
RUM PARTICIPES EFFICIAN-
TUR. *Habeant ergo præ oculis, ut sa-*
tisfactio, quam injungunt, sit non tan-
tum AD NOVÆ VITÆ CUSTO-
DIAM, ET INFIRMITATIS ME-
C 2 DICA-

DICAMENTUM ; SED ETIAM
PRÆTERITORUM VINDI-
CTAM, ET CASTIGATIONEM.

II. RITVALE ROMANVM ea-
dem illa inculcans, hæc verba subjun-
git : *Quare (sacerdos) CVRET,*
QANVTVM FIERI POTEST, VT
CONTRARIAS PECCATIS
POENITENTIAS INJUNGAT ;
veluti avaris eleemosynas, libidinosi je-
junia, vel alias carnis afflictiones ; su-
perbis humilitatis officia, desidiosis devo-
tionis studia, &c.

III. CATECHISMVS ROMA-
NVS, Tit. de Pœnit. Sacram. cap. 13 illis
omnibus, quæ ex Cōcilio Trid. & Ritu-
ali Rom. allata sunt, inculcatis, hæc ad-
dit: *Alterum (quod in satisfactione re-*
quiritur, est) ut ejusmodi opera suscipi-
antur, quæ naturâ suâ DOLOREM
ET MOLESTIAM AFFERANT :
Cum enim præteritorum scelerum com-
pensationes sint; atque, ut S. Martyr Cy-
prianus ait, redemptrices peccatorum ;
OM-

OMNINO NECESSE EST, UT ALIQUID ACERBITATIS HABEANT . . . . *Maximè convenit, pœnitentibus præcipere, ut certis ALIQUOT ET DEFINITIS DIEBUS orationi vacent. Hortari etiam eos oportet, ut soepe eadem satisfactionis opera, à sacerdote indicta ultro suscipiant ac repetant; atque ijs omnibus, quæ ad Pœnitentiæ Sacramentum pertinent, diligenter absolutis, tamen Virtutis pœnitentiæ studia nunquam intermittant.*

Et Cap. 10. *Diligenter providendum est [Sacerdoti] ut ea remedia agnato adhibeantur, quæ ad illius animam sanandam, & in posterum contra vim morbi muniendam, aptiora esse videntur. Ex quo poterunt fideles colligere cuius maximo studio curandum esse, ut eum sibi sacerdotem deligat, qui (inter alia requisita) QUÆ CUIQUE SCELE- RI POENA CONVENIAT, OPTIME NORIT.*

IV. SACRAMENTALE AM-

C 3

BRO-

54. *Pſendo pœnitens correctus.*

BROSIANUM, supra cap. I. art. 2. num. VII. laudatum, *Cum*, inquit, *hæc* [ne videlicet alicui pœnitentiæ opera in ruinam injungat] *Parochus pro prudentia charitateque sua spectabit; tum verò maxime videbit, ut ne pro peccatis gravibus levissimas pœnitentias imponat.* ID QUOD ET CONFESSORIBUS ET PœNITENTIBUS PERICULOSUM EST; cum id à *sacris literis, & à Conciliorum decretis, & à sanctorum Patrum sententiâ alienum sit: Nam Divina litera ab ijs, qui pœnitentiam agunt, hoc efflagitant, ut fructus dignos pœnitentiæ faciant; atque ad Dominum convertantur in jejuniis, & fletu, & planctu. Et verò, qui pro peccatis gravibus leves quosdam pœnitentiæ modos imponunt, hi, Canon. (38. Concilii Cabillonensis 2. anno 813. celebrati) inquit, consuunt pulvillos sub omni cubitis manus; & faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis, ad capiendas animas (juxta Ezech. 13. v. 18. & 19.*

Et

Et post aliqua : in peccati gravitate perpendens (sacerdos) quoties (id confitens) admiserit: Nam si quis in eodem genere soepius offenderit, dignus est, qui graviori poenitentia afficiatur.

Atque haec quidem poenitentia genera à sanctis viris accepta pro peccatorum ratione adhiberi poterunt: Ut egenis hominibus cibum suppeditet, ac ministret [poenitēs] pedes item lavet. Ut peregrinos pro facultatum ratione hospitio excipiat. Ut aliquot diebus carne, aut vino item abstineat. Ut certis diebus, praesertim feriâ 4. 6. & Sabb. jejundet; vel etiam vescatur solum pane, & aqua potusetur. Ut, si facultates supererunt, certam pecuniam, aut frumenti, aut vini quantitatem in eleemosynam pauperibus Christi conferat. Ut humi aliquamdiu jaceat, cubetve. Ut flagella certis praescriptis diebus sibi adhibeat. Ut cilicium aliquot dies induat. Ut statos psalmos poenitentiales, aliasque poenitentiales preces piè recitet aliquot

56 *Pseudo-pœnitens correctus.*

dierum spatio &c. Vide Acta Ecclesiæ
Mediolan. anno 1645. Parisiis impressa,
à pag. 405. usque ad 417.

Tractatus quoque de ratione ad-
ministrandi Sacramentum Confessionis
ab eodem S. Cirilo Borromæo editus,
& à possevino Bibliothecæ selectæ lect.
1. lib. 3. cap. 23. laudatus, *Est, inquit,*
præterea consulem, absolutionem differ-
re, donec evidens appareat emendatio
in iis, qui tamen si dicant ac polliceantur,
quod se eximent peccato; tamen Con-
fessario probabilem faciunt metum, ne
contrarium contingat &c.

V. INSTITUTIO CHRISTIA-
NA Moguntinensis, supra cap. 1. art. 2.
num. 8. laudata, *De satisfactione. §. 1. fol.*
196. pag. 1. Sic, inquit, temperanda sunt
(à Confessariis) pœnitentiæ exercitia, ut
molesta sint sensui carnis; & pœnam ha-
beant. Et §. Longum esset fol. 201. & 202.
Multos tulit ætas nostra, qui consueverunt
putvillos sub omni cubitu manus, &
faciunt cervicalia sub capite uniuersæ
ætatis

aratis ad capiendas animas: Qui contra Evangelii vigorem veniæ facilitatem promittentes, MALITIAM HOMINUM IN IMMENSUM AUGENT. Nimirum ista Diaboli est nociva persecutio, sub falsâ securitate incautas animas ad certum interitum venantis: Dum enim spe facilis veniæ nihil metuitur, scelera sceleribus cumulâtur.

Olim, qui deliquerant, ad Communionem non recipiebantur, antequam plenâ pœnitentiâ pro delictorum qualitate satisfacissent; nisi aut mors urgeret, aut alia ingens necessitas cogeret reconciliationem accelerare: Quo tamen casu adiciebatur **CONDITIO**, ut, si Domini gratiâ convaluissent, **PRO PEC-CATI MENSURA** canonicam satisfactionem adimplerent: Eamque publicam injungebant, non pro manifestis tantum, **SEDETIAM PRO OCCULTIS DELICTIS** gravioribus; nimirum ante Absolutionis beneficium implendam. Quod etiam in occultis

C §

cri-

58 *Pseudo-pœnitens correctus.*

criminibus, quæ graviora essent, interdum fieri solitum erat, inquit Catechismus Rom. de Pœnit. Sacram. cap. 12.

VI. JOANNES DE LUGO, è Soc. J. ab anno 1643. ad 1660. S. R. E. Cardinalis, ann. æt. 77. 20. Aug. defunctus, De Sacram. Pœnit. disp. 14. sect. 10. num. 170. in editione Lugdun. ann. 1636. p. 259. testatur esse COMMUNEM THEOLOGORUM DOCTRINAM, quòd Confessarius possit aliquando obligare pœnitentem ad implendam pœnitentiam ante Absolutionem; quando judicat id esse necessarium, vel utile pœnitenti. Et num. 171. Cum, inquit, Confessarius judicat expedire dilationem Absolutionis, ad hoc, ut pœnitens reddatur magis cautus, ne ita facile postea relabatur; potest certè DEBET aliquando, ut Medicus hoc remedium pœnitenti adhibere.

VII. SYNODUS ARCHIDIOECESANA PRAGENSIS, anno 1605. celebrata atque excusa; & ann. 1650. ex speciali

speciali mandato Eminentissimi Cardinalis ab Harrach Archiep. Prag. recusa, Tit. de poen. pag. 78. pro peccatis gravibus levissima pœnitentia non imponantur; alioquin, ut Canon. ait, consuevit [sacerdos] pulvillos secundum Propheticum sermonem sub omni cubitu manus; & facit cervicalia sub capite univ[er]sæ etatis ad capiendas animas, &c.

Quos in graviora crimina frequenter ex pravâ consuetudine incidisse animadvertit, ijs ad aliquot dies, atque adeo menses, prout morbi gravitas exigere videtur, Absolutionem differat ita tamen, ut illos sanare, non autem in desperationem aut confusionem inducere piè prudenterque procuret.

Rectissimè A. R. & exim. P. JOAN. SCHWEITZER ord. Erem. S. Aug. in almâ univ[er]s. Colon. ff. Theol. D. & Prof. ord. in *Dissertat. de sufficientiâ & necessit. Pœnit. an. 1678. à 9. Doctores Colonienf. approbatâ, Dub. 9. Conclus. 4. p. 205. Frequenter, inquit,*

relabentibus in eadem peccata mortalia non semper & indiscriminatim est danda Absolutio ; sed interdum non solum utiliter, Verùm etiam NECESSARIO debet negari , aut differri . . . . sed cavendum est confessorijs , ne nimis dure agant etiam cum hujusmodi consuetudinarijs ; nec tam indiscretè eos dimittant, ut scandalizentur, & Sacramentum Confessionis contemnant ; sed potius intelligant se dimitti in bonum suum. Et conclus. 5. Non semper aut Communiter relabentibus frequenter in peccata mortalia, ejusdem , vel diversa speciei est neganda aut differenda Absolutio ; multo minus illis , qui tantum semel atque iterum sunt relapsi ; donec præmiserint satisfactionem. Si nimirum parati sint adhibere media , à sacerdotibus, juxta Ecclesiæ, & sanctorum doctrinam judicantibus præscribenda ; neque neglexerint ea , quæ jam aliàs eadem methodo fuere præscripta atque injuncta,

Ut verò non sacerdotes plenius agnos-

agnoscant, non posse nos sacerdotes, absque horribilium pœnarum reatu, brachio ita levi Absolutione, & sacram Communionem dare, ut sibi non pauci in propriam (licet non agnitam) perniciem fieri volunt; hinc adferam nonnulla, quæ à magnis quibusdam Prælati & Doctoribus, tam in sacerdotes, qui hac in causâ non satisfaciunt officio suo, quam in pseudo-pœnitentes sunt scripta & prædicata. Eadem igitur in correctionem & salutem tuam legere non graveris.

VIII. CARDINALIS BELLARMINUS Conc. 8. pro Dom 4. Advent. illi, inquit, *se ministros & dispensatores [mysteriorum Dei] non agnoscunt, qui, quasi non essent Domino rationem reddituri, summâ facilitate omnibus manum imponunt; & tam contritos, quam non contritos; tam plenè & perfectè confitentes, quam peccata sua quadam confusâ generalitate involventes; TAM SATISFACERE PARATOS, QUAM*

62 *Pfendo pœnitens correctus.*

QUAM NON PARATOS , quasi propria potestate & authoritate absol-
vunt. Isti sua imperitia & superbia cor-
rumpunt populos, & eis vera poeniten-
tia viam præcludunt : NEC ENIM
ESSET HODIE TANTA FACI-
LITAS PECCANDI , SI NON
ETIAM TANTA FACILITAS
ABSOLVENDI.

*Veniunt homines onusti peccatis , &
qui millies in eadem ceciderunt ; & ve-
niunt soepe sine ullo signo doloris VEL
PRIDIE, VEL IPSO DIE SUMMÆ
CELEBRITATIS. Et STATIM
ABSOLVI, & ad sanctorum mysterio-
rum communionem accedere volunt :
Et nos iudices inconsiderati ! dispensa-
tores infideles ! omnibus manum imponi-
mus ! omnibus dicimus: Ego te absolvo ;
vade in pace !*

*SEU VÆ NOBIS , cum Dominus
rationem ponet cum servis suis ! servi
sumus ; dispensatores sumus ; non Domini
sumus : Causam Dei , non nostram agi-
mus ;*

mus; offensas Dei, non nostras remittimus; bona Dei, non res nostras dispensamus.

Hinc videlicet B. Augustinus in epist. 148. Nihil est, inquit, in hac vitâ, & maximè hoc tempore facilis & latius, & hominibus acceptabilius Episcopi & Presbyteri officio, si perfunctoriè & adulatoriè res agatur: sed nihil apud Deum miserius & tristius & damnabilius. Et B. Joan. Chrysost. homil. 3, in Acta, Non temerè, inquit, dico; sed ut affectus sum ac sentio: Non arbitror interfaceres multos esse, qui salvi fiant; sed multò plures, qui pereant: unius enim anima perditio tantam habet jacturam, ut nulla ratione possit estimari .....

Passim videbitis euntes homines ad confessionem; & licet neque dolorem peccatorum, neque verum propositum non amplius peccandi; neque DESIDERIUM SATISFACIENDI præteritis habeant; tamen omnino cupiunt

unc

64 *Pseudo-pœnitens correctus.*
unt absolvi. Et si casu aliquo Confessari-
um sapientem inveniunt, qui eis aper-
te dicat: Frater; ego hic sedeo, non ut Rex,
sed ut iudex. . . . Ego, qui servus sum,
non ex liberalitate, sed ex iustitiâ boni
Domini mei dispensare debeo; si, in-
quam, talem Confessarium fidelem &
prudentem nacti fuerint, quarunt sibi
alium, & ab eo absolutionem quoquo-
modo extorquent; & tum verè se liberos
& absolutos putant; cum sint miseri, dup-
plici vinculo colligati [priorum videli-
cet peccatorum, & sacrilegii, eisdem per
indignam Absolutionis susceptionem
recenter adjecti.]

Mox verò Bellarminus Dominum
Deum introducit sacerdotibus ita lo-
quentem: si rursus ad vos pro medici-
nâ peccatorum venerint homines, quos
semel (Baptismo aquæ) lavistis, non
amplius eos lavabitis Baptismo aquæ
frigida; sed abhibere Balneum ferventis
aquæ; & eorum pellem [dignos pœni-
tentiaæ fructus & labores injungendo]
dili-

diligenter excoquite ; ut aliàs sint prudentiores, & majori vigilantia caveant flagitia, &c.

Quare, auditores optimi, si bonam, & utilem, si salutarem Confessionem facere vultis... balneum istud calidum magno animo ingredi debetis ; & primum **DIU ET MULTUM** in amaritudine anime peccata præterita recogitare ; Deinde ea largis **ET DIUTURNIS** imbribus lachrymarum abluere ; **TUM** sacerdotem probum & eruditum adire, qui non solum absolvere, sed etiam remedia morbis & ægritudinibus accommoda adhibere sciat ; postremo totis viribus, bonis operibus, & eis potissimum, quæ sacerdos iusserit, insudare ; & alijs pœnitentiæ laboribus sponte assumptis Domino satisfacere. Aspera tibi ista videntur ? cogita duriores & asperiores esse gehennam ! Hæc & plura his similia Bellarminus.

Quod autem additur de lachrymis, accipiendum est de lachrymis voluntatis,

tis,

is, inquit B. Albertus Magnus: *Quamvis enim aliquando fluant etiam lachrymæ corporales; hæc tamen necessario non requiruntur sed sunt signum & effectus Contritionis.* Hæc ille in 4. dist. 16. art. 8.

IX. SYNODUS GEBENNENSIS [cujus canones & decreta, quamvis non S. Francisci Salesij (an. 1622. defuncti) verbis, ejus tamen spiritu formata esse testatur dignus ejusdem successor] 4 parte, tit. 9. cap. 5. *Nihil, inquit, perinde Ecclesiam de decorato; nihil ita ejus violat disciplinam; nihil ita fovet peccatores in somnolentâ peccandi consuetudine, quàm probrosus ille mos, quo quidam Presbyteri peccata relaxant, non tanquam judices, qui prudenti & gravissimum discussionem discernant, nisi pro reo pro eo possint pronuntiare; Verùm tanquam mancipia, quæ precipiti & adulate indulgentiâ peccatoribus blandiuntur.* De istis adulatoribus dicit Cyprianus, quod inducant in Ecclesiam dul-

cena

cem crudelitatem, misericordia & clemencia nomine palliatam: Deque istorum Pace (id est Absolutione) quam dant peccatoribus, idem asserit Cyprianus, quod sit irrita & falsa pax; PERICULOSA DANTIBUS, ET ACCIPIENTIBUS NIL PROFUTURA.

Et post aliqua: siquidem varii Presbyteri se faciles exhibent in danda peccatorum remissa, modo peccatores respondeant emendationem, & elongationem a peccandi occasione proxima... DILIGENTER INQUIRENDUM EST, NUM IDEM NON SOEPUS PROMISERINT: Nam si id ipsum promiserint identidem, nec promissum adimpleverint; presbyter illorum verbis non debet credere; sed differre Absolutionem, quousque ab istis occasionibus peccandi recesserint; & quousque per aliquod temporis spatium ad eas non redierint: Nam, si detur Absolutio sine spe probabili, quod poenitens stabit promissis, sanguis Christi profanationi expo-

expo-

exponitur; & presbyteri iteratarum pro-
lapsionum, & illorum malorum se neos
constituunt, quæ ex falsis nascuntur Ab-
solutionibus; QVIBVS PERIT TVM
PRESBYTERORVM, TVM POE-
NITENTIUM MVLTITVDO IN-
FINITA. ita refert Reverendissimus &
 Illustriss. D. Joannes, Episcopus Castori-
 ensis, & Vicarius Apostolicus, Tract.
 3. de cultu Sanctorum, §. 29. in edi-
 tione Embricensi, anno 1675. factâ, p.
 280. & 281. Nam sola hæc synodi Ge-
 nevensis verba ex ipso fonte non hausi.
 Sufficit verò testimonium, immò &
 doctrinæ hæctenus allatæ pondus non
 exiguum addit consensus tanti Ecclesiæ
 Prælati.

X. S. THOMAS DE VILLA
 NOVA, ex Ordine Eremitarum S.
 Augustini, & Ecclesiæ Caroli V. ab
 anno 1544. ad 1555. Archiep. Valenti-
 nus in Hispania, in serm. pro feria 6.
 post Dom. 4. in Quadrag. post med.
 PRIUS, inquit, vadat (confitens) &
 con-

concupinam è domo pellat ; pecuniam
alienam restituat ; contractus usufructuosos
rumpat ; famam proximi lesam , prout
potest , resarciat ; mercenariorum labores
& pauperum debita solvat ; offenso Fra-
tri reconcilietur , & veniam petat : Et
TUNC ad Confessarium redeat & ab-
solvatur. Hic rectus est Ordo ; HUNC
ORDINEM NE TRANSGRE-
DIARIS : Væ ! qui consuunt pulvillos
sibi omni cubitu manus , &c.

Quid Ecclesiam Domini hodie per-
dit , nisi Confessariorum & Pastorum
blandiens adulatio ? delinens demul-
censque assentatio ? Væ miseris ! &c.

Blandæque istius indulgentiæ dam-
nandâ indignitate plurimis acerrimè
perstrictâ , idem sanctus ibidem PIE
IMPIOS , ET IMPIE PIOS vocat
Confessarios illos , qui , ne penitentem
aliquantisper contristent , illum in suâ
nequitia manere permittunt.

At quanto , ait , melius esset ad mo-
dicum contristare , quàm in æternum
dam-

dam-

damnare! Apostolum audiamus, qui
 (2. ad Cor. 7. v. 8. & seqq.) sic ait:
 Etsi contristavi vos in Epistolâ, non me
 pœnitet. Ecce enim hoc ipsum se-
 cundum Deum contristari vos, quantam
 in vobis operatur sollicitudinem: in-
 dignationem. **VINDICTAM!** *Hec
 omnia bona tristitia, quæ secundum Deum
 est, operatur in homine: Non te pigeat,
 ô sacerdos, agros moribus sic contrista-
 re! (satisfactionem videlicet, quæ ad
 novam vitam custodiam, & peccatorum
 vindictam sit, injungendo)*

*Nolo tamen, ut in pœnitentijs injun-
 gendis plus a quo severior sis. Sic rigo-
 rem pœnitentiæ temperato, ut neque le-
 vitas, delicti contemptum; nec gravi-
 tas omittendi periculum creet. Hæc S.
 Thomas de Villa nova.*

**XI. POEDAGOGUS CHRIS-
 TIANUS**, operâ & curâ Patrum
 Soc. J. Scœpissimè editus, Tom. 1. part.
 2. cap. 14. §. 2. Duo exempla prorsus
 horrenda refert; quòd nimirum post
 seculi

seculi 16. medium duo recens defuncti;
 unus Hispani in Hispaniâ, anno 1567.
 alter in Italiâ, Confessariis suis intem-
 pestâ nocte, quasi ad infirmos evocatis,
 se tandem inter eundum manifestârint;
 ac dignas pro piâ impietate, & impiâ
 pietate gratias agentes, eosdem secum
 vivos abriperint ad infernum. Narra-
 tionem fusiorem, & plura alia vide ibi-
 dem. Adietiam *R. Patris Avengele* ser-
 monem 25. pro Dom. 4. post Pascha,
 editionis Moguntinæ, anni 1668. p.
 245. col. 2.

XII. SPECULUM VIRTU-
 TUM, ab Anonymo, at sapientissimo
 quodam Franciscano compositum, &
 Lubecæ anno 1485. Germanicè im-
 pressum, Tit. *de Conscientia*, fol 221.
 pag. 2. *Parisiis*, inquit, *Licentiam*
 (id est, gradum academicum) *querens*,
sciensque de quibus sit examinandus;
profectò insanit, si ejus disciplina se tra-
dat, qui vel simplex est & idiota; vel
docet alia ab illis, qua ipsum responde-
re

re oportet. HUIUSMODI INSA-
 NORUM HOMINUM MAGNUS
 EST NUMERUS! qui sine discrimi-
 ne ad Confessarios simplices, & confi-
 tentium animas curare negligentes ac-
 cedunt; id quod tamen in causa corporis
 sui mortalis vix facerent. Etenim, si
 infirmi, vel sauci forent, morbis & vul-
 neribus suis expertissimum utique, quem
 invenire possent, Medicum, vel Chy-
 rurgum exquirerent. At verò luxurio-
 si, superbi, avari, aliisque peccatis
 [quæ vel deserere, vel dignis pœnitentiæ
 operibus emendare nolunt] impliciti,
 sui in peccatis similes, vel saltem simpli-
 ces Confessarios quarunt; quò gravio-
 res, quas meruere, pœnitentiæ evitent;
 fugiuntque sapientes & rectos: ADEO-
 QUE COECUS COECUM IN
 FOVEAM INFERNI, VEL UT
 MINIMUM HORRIBILIS PUR-
 GATORII DUCIT.

XIII. S. VINCENTIUM FER-
 RERIUM Dom. 4. post Trinit. serm.

1. §. De 5. Virtute, in morali, similia loquentem, ob acriorem censuram, ego hinc referre non ausim.

Tu igitur ipse eundem, nec non B. Henrici Susonis libellum de 9. Rubibus, anno 1352. scriptum, cap. 9. in fonte adire velis.

TRACTATUM verò SACERDOTALEM (quem Stephanus Episcopus Posnoniensis, à Nicolao de Plone Capellano suo compositum, circa medium seculi ^{15.} de Capituli sui Cathedralis consilio & assensu, præviâ deliberatione approbatum, omnibus & singulis Rectoribus Ecclesiarum parochialium, habendum & tenendum ad unguem perfectè, sub irremissibili poenâ præcepit) hinc omninò debui allegare. In eodem igitur Tractatu, Cap. de Sacramento Poenit. §. De poenitentis injungendis secundum Canones, post pauca de manifestis peccatis acta, expressè etiam de OCCULTIS PECCATIS, qua pertinent ad simplices Sa-

D

cerdotes

74 *Pseudo-pœnitens correctus*
cerdotes (id est ad Parochos & alios
non-Episcopos) dicitur ; quòd ubi-
cunque inveniunt taxatam pœniten-
tiam per Canones , non mutant eam sine
causa ; ita tamen , quòd non perdant per
eam peccatorem .

Moxque & immediatè subjungitur ;
secundùm hoc intellige illud , quòd com-
muniter dicitur , sed malè intelligitur ;
quòd pœnitentiæ sint arbitrariae . Vide
ergo , quicumque iudicas secundùm ca-
put tuum , injungendo pœnitentias non
taxatis debitis circumstantiis (utrùm
scilicet propter eas sint vel non sint mu-
tandæ pœnitentiæ à Canonibus taxatæ)
QUIA IN MAGNO PERICULO
ES, DECIPIENS TE ET POENI-
TENTEM ; si arbitraris aliter pœni-
tentiam , quàm **SPIRITVS SANCTVS**
eam dictavit , illi pœnitenti impo-
nendam . Et post pauca . Videat ergo
Sacerdos , & cautè perspiciat , quòd , ubi-
cunque pœna à jure expressa est , non o-
mittat eam imponere ; Nisi necessitas vel
alia

alia causa rationabilis aliud suaderet.

Rursus post aliqua ibidem pluribus docetur, quòd, qui imperitos Sacerdotes quærit, ut ab iisdem pœnitentiam minimè proportionatam recipiat, semetipsum decipiat; ac (veluti negligens circa se ipsum) justè negligatur ab illo, qui eum misericorditer monet, & petit, **NE AMBO IN FOVEAM CADANT: QVONIAM STULTVS ERRARE VOLVIT.** Statimque subjungitur: *Audiat ergo unusquisque Confessor, taliter, qualiter sibi placuerit, pœnitentiam imponens; quòd* (juxta B. Hieronymum, Capite Non afferamus, 2. 4. quæst. 1. *(illa pœnitentia, qua imponuntur erroneè, & aliter quàm sunt imposita à jure, dicuntur DOLOSÆ ET TEMERARIÆ.*

Tandemque ibidem secundùm Doctores finaliter concluditur, quod tantùm ex causa, scilicet necessaria, pœnitentia possint dici arbitraria, atque à Confessore moderari vel in toto vel in

parte; consideratis circumstantiis personarum, temporum, locorum, ætatum, qualitatum criminis, & aliorum: Quòdque Sacerdos aliàs GRAVITER PECCARET, ET ONERARET SE PECCATIS ALIENIS; juxta eadem illa, quæ hic infra Cap. 2. art. 1. num. 28. sub finem sunt afferenda.

Estque benè notandum; quòd *Tractatus sacerdotalis* jam nunc allegatus, adhuc seculo 15. ex. & 16. ineunte in tanto & pretio & usu non tantùm in Polonia, sed etiam in Germaniâ fuerit; ut in Bibliothecâ nostrâ Hildesimensi extent quatuor ejusdem exemplaria, in solâ Vrbe Argentinenfi, singula diversis annis, nimirum 1488. 1490. 1496. & 1508. impressa.

Ne tamen immaturum & iniquum hîc præjudicium formes; vide sis ea, quæ Capite 2. art. 2. Regulâ 7. & sententibus afferentur.

XIV. D. THOMAS, Theologorum

rum Princeps, & Doctor verè Angelicus, Opusculo 65. De Officio Sacerdotis. *Scientia, inquit, iudicandi similiter necessaria est (Sacerdoti) UT EX ERRORE NON IMPONAT FALSAS POENITENTIAS, PER QUAS ANIMÆ AD INFERNUM TRAHUNTUR. De Pœnit. dist. 9. cap. Fratres: Quia iuxta sententiam veritatis.*

Si coecus coecum presumat ducere secum,

In foveam ductor primus cadit, inde secutor.

Sit autem sacerdos ita cautus, ut non imponat poenitentiam ita gravem & austeram poenitenti, ut poenitens totum dimittat: sed nec ita levem imponat, ut peccator contemnat peccatum, & ex levitate poenitentia relabatur liberius ad peccandum. [An verò injunctio 7. psalmorum, vel unius alteriusve Rosarii absterrebit v.g. fornicarium, ne iterum fornicetur?] Faciat ergo quoddam

78 Pseudo-pœnitens correctus.

temperamentum ex misericordia & severitate ; ut poenitentia non sit nimis dissoluta, nec nimis rigida, &c.

Ut autem sacerdos ad ista sit doctus & cautus, meditabitur scripturas sacras, & dicta SANCTORUM ; in quibus ista inveniet , &c. Certè, cum videmus medicos corporum revolvere quotidie & legere libros physicales , & medicinales corporum , in quibus docetur curare corpora moritura, MAGNA STULTITIA EST NON LEGERE LIBROS (N.) SANCTORUM, MEDICINALES ANIMARUM ; IN QUIBUS DOCEMVR curare animas in æternum victuras :

Et opusculo 64. Tit. de periculo familiaritatis Dominarum, sive mulierum, cum tanquam rem malam improbabasset, quòd sagitta carnalis affectionis percussi soleant verecundiæ declinãdæ causâ sæpè Confessarium mutare, mox subjicit : sed, quod PEJUS EST, cum ipsi deberent querere medicos spirituales, cantos,

cautos, peritos & expertos, qui sciens
illam aegritudinem & causas ejus ag-
noscere, & CONGRVVM REME-
DIVM ADHIBERE; non solum non
faciunt; sed potius, si semel ad aliquem
talē pervenerint, ipsum ex tunc fugiunt,
nec revertuntur ad ipsum. Quærunt
ergo Confessarios idiotas & simplices;
qui nec morbum intelligunt; nec causas
ejus agnoscunt; nec ideo sciunt congruā
adhibere medicinam. Hæc Doctor
Angelicus.

XV. JACOBVS DE VITRIACO,
ex Ord. Canonorum Regul. S. R. E.
Cardinalis & Episcopus Tusculanus,
vir sanctissimæ conversationis, nec non
ingenii, doctrinæ & sapientiæ admira-
bilis, ann. 1244. defunctus. Domin. in
Albis, ferm. 3. de Evangelio, si sacerdos,
inquit, pro jejunio unius diei ab omni
poena criminalium, quæ [confitens]
commisit, absolvit; non approbatur in
curia coelesti; sed tam sacerdos, quam
ille, quem INDISCRETE putat

80 *Pseudo-poenitens correctus.*

absolvere, in foveam cadunt: ille enim residuum poenitentiae in purgatorio supplebit; SACERDOS PRO INDISCRETIONE PVNIETVR.

XVI. HUGO DE S. VICTORE
ex Comitibus de Blanckenburg ad
sylvam Hercyniam Canonicus Reg. in
Monasterio S. Victoris prope muros
Parisienses, ALTER AUGUSTINUS
dici solitus, & ann. 1140. piissimè mor-
tuus, Eruditionum Theologicarum lib.
2. *De Sacramentis*, part. 14. cap. 3.
poenitentem per sacerdotis inscitiam
aut negligentiam deceptum, qui se se,
cum non satisfecisset, satisfecisse credi-
derat, de hoc conquerentè introducit,
& docet his verbis: *Quare, inquis, factum*
est, ut talem sacerdotem non habeam,
qui dicat mihi hoc, quod [in congruam
satisfactionem facere] oportet? Audi,
quare: Propter peccata tua factum est
hoc; quibus meruisti, ut MALUM
haberes; Quibus, si districtè judicareris,
et hoc merueras, ut nullum haberes.

Qui

Qui, inquit scriptura, regnare facit
hominem hyprocritam propter peccata
populi, [Job. 34. v. 30.] Et ego, ait
(Ezechielis 3. v. 26.) adhaerescere faciam
linguam tuam palato tuo; & eris mutus,
nec quasi vir oburgans; quia domus
exasperans est, &c. Pigritia tua, &
negligentia tua occasionem torporis qua-
sivit, non correctionem: Et vidit hoc
DEVS, & dedit tibi secundum cor
tuum, ut non inuenires, quod non
querebas accipere.

Nec tamen dico, quod desperes: Hec
etiam si contingat, ut homo, qui exterius
curandis vulneribus peccatorum medi-
camentum aliquod minus sufficiens
tribuat.... Magnum est, si in hac vita
incipere possis, etiam si non perficias: Nam
& post mortem ignis quidam purgatorius
datur; ubi purgantur & mundantur,
qui hic corrigi coeperunt, & non perfe-
cerunt. Qui autem in hac vita nec incipere
voluerunt, ibi confirmari non possunt.
Quibus autem correctionem suam inci-

D 5

pere

82 Pseudo-pœnitens correctus.

per datur, etiamsi perficere non datur,
illic correctionis perfectio reservatur.
Tamen tutius omnino est, ut hic &
incipere & perficere contendas; ut illic
tibi nihil patiendum vel faciendum
superfit. DURUM EST TORMEN-
TA ILLA VEL AD MODICUM
SENTIRE.

XVII. B. PETRUS DAMIANI
ex Ord. S. Bened. S. R. E. Cardinalis, &
Episcopus Hostiensis anno 1080.
defunctus (ad quem Leo IX. jam tum
anno 1049. rescripsit) opusculo 13.
cap. 6. Nonnulli, inquit, Rectores fratrum
plus tribuentes Monastica Regule, quam
expediat, QUIBUS LIBET à seculo
venientibus, etiamsi graviter lapsi sint,
aliam pœnitentiam non imponunt, nisi
tantum communem Monasterij ordinem
servare precipiunt; Quod profecto
quam sit inconsideratum; quam inhu-
manum, QUAM PENITUS INDIS-
CRETUM, QUISQUIS SAPIT
INTELLIGIT... Qui enim hæc
agit,

agitur, quid distet inter decem millia
talenta, & centum denarios, non attendit:
Nam si ius discretionis inspicitur, &
unusquisque quò magis gravatur offen-
sis, eò majori gravandus est pondere sa-
tisfactionis: Facilius quippe debitor
solvit, qui mutuatus est unciam, quàm
qui libram; Nec pari emendatione
plectendus est, qui ovem rapuit, & ille
qui bovem.

Quidam frater ad nos de Monasterio
venit; quid in laicali vitâ commiserat,
confessus est: Porro debebatur illi septua-
ginta, si rectè teneo, annorum poenitètia,
sicut nobis ex sacrorum Canonum sen-
tentiâ videbatur. Erat autem ferè jam
septennis in habitu Religionis; Cumque
quereremus, pro his peccatis quantum
jam poenitentia peregisset? respondit,
Domino quidem Abbati se cuncta fuisse
confessum; sed eum præter communem
Monasterij observantiam nullam sibi
poenitentiam indidisse: Quia perhibuit,
solam conversionem pro omnium pecca-
torum

rorum suorum Absolutione plenè sufficere. Quid dicam? Fateor, res mihi valde displicuit; dispexi; HORRUI; & HOMINEM DECEPTUM ESSE CLAMA VI: Nimirum qui pœnitentiã necdum haberet inceptam, quam diversis afflictionũ modis jam habere poterat consummatam. Hæc ille. Tu verò nota, quæ & quanta communis Monasterii observantia secum ferat & tulerit ante sexcentos annos; & quantò proinde magis ille decipiatur, cui in seculo manenti pro gravissimis plurimisque delictis non nisi brevissimæ levissimæque preces injunguntur!

Opusculo s. ad Hi' debrandum S. R. F. Cardinalem scripto, eidem hæc refert: In Ecclesiam Mediolanensem antiquius damnabilis illa consuetudo irreperat, ut pro subdiaconatu duodecim, pro Diaconatu decem & octo, pro Presbyteratu verò 24. nummi darentur: quam Wido Archiepiscopus se funditus destructurum ante S. Altare
in

in ipsius Petri Damiani (Legatū Nicolai II. agentis) manum juravit, & injungi sibi pœnitentiam pro venalitatatis hujus nefando commercio non extirpato est deprecatus. CENTUM ITAQUE sibi annorum pœnitentiam indidit; redemptionēque ejus taxatam per unumquemque annum pecunie quantitate præfixit. Pœnitentia autem, inquit, Clericorum talis est: ii nimirum, qui solūm constituta à diabolo regula canonem dederant, ita ut nonnulli eorum vix peccatum hoc esse cognoscerent, quinque annorum pœnitentiam acceperunt, hoc modo; ut omni tempore, æstate simul & hieme duas dies; duabus autem anni Quadragesimis, Natalem videlicet & sanctum Pascha præcedentibus tres dies per hebdomadam jejunarent in pane & aquâ. Eorum autem, qui plus dederunt, septem annorum est pœnitentia, sub eadem scilicet jejunii quantitate distincta: Postque septennium, quamdiu vixerint sextam feriam jejunabunt. Qui autem jejunare

facile non potest, unum ex his diebus per omnem hebdomadam redimere licentiã habet; ita ut unum psalterium meditetur, aut medium cum quinquaginta metanois (hoc est totius corporis in terram prostrationibus) aut unum pauperem pascat, & lotis pedibus nummum porrigat. Hoc insuper Domino Archiepiscopo promittente, quòd omnes orationis causã procul ipse dirigeret, sive videlicet Romam, sive Turonum; ipse autem Archiepiscopus profecturum se ad B. Jacobi venerabilem tumulum, qui est in Hispania, disponebat.

Opusculo 20. cap. 7. refert, quòd, cum aliquando fuerat Episcopo Florentino itineris comes, ipse quidem diverterit in cellam presbyteri; Episcopus verò sese in hospitio, cum comitantium turba recreaverit ludo scachorum; mane autem hoc intelligens, Episcopum acerrimè increparit, quòd manum Dominici corporis oblatricem, & linguam inter Deum & populum mediatr-

mediatricem, sacrilegi ludibrii contaminatione foedasset : Additque, quòd eidem [primò nullum in hoc facto reatum agnoscenti, postea verò pœnitentiam postulanti] præceperit, *ut ter psalterium meditando percurreret; ac duodecim pauperum pedes, sub totidem numismatum erogatione, eorumque recreatione [cum oris impressione] lavaret.* En pœnitentiam pro peccato veniali injunctam!

Quamvis autem hæ pœnitentiæ, Episcopo Florentino & Clero Mediolanensi injunctæ, non fuerint Sacramentales; nihilominus tamen etiam, & quidem præcipuè in ordine ad placandam Dei offensam fuerunt injunctæ; Nosque erudiunt, quid in similibus, gravioribusque casibus sit, aut foret agendum; Nec est dubium, quin pœnitentia clericis Ecclesiæ Mediolanensis canonicè primùm injuncta, postmodum in proximâ eorundem confessione (quam primùm, ut videtur, secutâ) acceden-

acceden-

accedente clavis Sacramentalis auctoritate, etiam facta sit sacramentalis; ob rationem infra cap. 3. §. 27. 28. & 29. videndam.

NEC TIBI BLANDIARIS, inquit idem B. Petrus Damiani, serm. 2. de S. Andrea ante med. si graviter peccanti levior poenitentia, vel à nesciente, vel à dissimulante dicitur; cum in purgatoriiis ignibus persiciendum sit, quidquid hic minus feceris: Quia dignos poenitentia fructus quarit Altissimus. Licet autem NON EVASERIT MANUS DEI VIVENTIS qui tibi plene non consilium; tibi tamen ratio Magistra presidet, qua te doceat tantum à licitis abstinere, quantum te meminervis & illicita perpetrasse. Sermo autem ille tribuitur, etià S. Bernardo, & Nicolao ejusdem Notario; estque certissimè unius ex illis tribus; adeoque viri admodum excellentis; immò potest à singulis esse ad populum dictus; quandoquidem nec inconveniens, nec insolitum est, sermonem bonum,

bonum, juris publici factum à pluribus
describi, atque ad plebem dici.

XVIII. PETRUS BLESENSIS,
ex optimatibus Britannia minoris
ortus; Guillelmi 2. Sicilia Regis adhuc
pueri, ab ann. 1167. instructor & sigil-
larius; Totiusque Regni post Reginam
& Archiepiscop. Panorm. director;
postea ab Henrico 2. evocatus in
Angliam, ejusdemque ad Regem Gal-
liarum Legatus; duorum quoque
Archiep. Cantuariensium Cancellarius;
Archidiaconus Bathoniensis & Londin.
in Tract. de Pœnit. vel satisfactione à
sacerdote injungenda. Tom. 24. Maxima
Bibl. PP. pag. 1178. H. sunt, inquit, qui
pro peccatis gravibus leves & inusitatos
injungunt pœnitentia modos; consuetes
juxta verbum Propheta pulvillos sub
omni cubitu manus; & cervicalia sub
capite universa ætatis. Et Isidorus, de
summo Bono: sunt, qui pœnitentibus
securitatem cito pollicentur; quibus
benè per Prophetam (Jerem. c. 6.) dici-

unt:

*tur: Curabant Contritionem filia populi
mei CUM IGNOMINIA, dicentes:
Pax! Pax! & non est pax. Cum ignomi-
nia inquit [S. Isid.] curant Contritionē,
qui cito pœnitenti promittunt securita-
tem ... GRAVITER ITAQUE
OFFENDIS, si Dominico debitori cul-
pas, que in Deum sunt, IMPUNE
dimittis; ac cœlestis Regis debitum tua
presumptione resolvis. Quis verò bre-
vissimas preces, in causa peccatorum
gravium, punientiam, vindictam &
castigationem appellet? Aut quis neget
eadem peccata gravia à sacerdote,
ejusmodi duntaxat preces injungente,
IMPUNE dimitti?*

XIX. JONAS, AURELIANEN-
SIS ab añ. 822. usque ad 842. Episcopus,
atque inter Palatinos Ludovici Pii Imp.
admodum excellens, Lib. I. de institu-
tione Laicali, cap. 10. *Illud etiam,
inquit, minimè prætereundum est, quòd
quidam, peccatorum suorum conscii,
imperitos animarum suarum medicos
expetunt,*

expetunt ; ut sibi ad votum suum pœnitentia tempora imponant ; & peritos ideo declinant , ne austerius pœnitentia eos addicant: si enim peritus medicus ad morbos corporis pellendos queritur ; quanto magis medicus anima peritissimus querendus est ? ut ergo artis medicina nescius , dum curare nescit vulnus corporis , non illud minuit , sed magis plerumque incrementum ei addit: ita & imperitus medicus animarum , dum earum languoribus mederi videri vult , quia his congrua medicamenta nescit adhibere , eosdem languores creditur incrementare. De talibus inquit Deus per Proph. (Ezech. 13. v. 18.) vivificabant animas , quæ non vivebant ; & mortificabant animas , quæ non moriebantur.

Sunt etiam plerique spirituales medici , qui medendi animarum vulnera habent scientiam ; sed aut amoris proprii , aut adulationis causa , errata eorum , qui sibi confessionem peccatorum suorū faciunt ,

faciunt ,

92 Pseudo-pœnitens correctus.

faciunt, saluberrimæ poenitentia rigore
ferire refugiunt: De quibus rursus
Dominus [ibid.] per Prophetam, va,
inquit, his, qui consunt pulvillos sub
omni cubitu manus; & faciunt cervicali^{su}
capite universe ætatis ad capiendas
animas. Hunc locum Papa Greg. in libro
pastorali ita exponit: Pulvillos quippe
sub omni cubitu manus ponere, est cadentes
sua rectitudine animas; atque in
hujusmodi se delectatione reclinantes
blanda adulatione refovere: Quasi enim
pulvillo cubitus, vel cervicalibus caput
ponentis excipitur, cum correptionis
duritia peccanti subtrahitur, eique mol-
lities favoris adhibetur; ut in errore
molliter jaceat, quem nulla asperitas
contradictionis pulsar.

Hi autem, qui imperitos adultores,
animarum suarum medicos querunt,
vana securitate se ipsos decipiunt: Ad
hoc nempe tales querere solent, ut in
poenitendo penè NIHIL AFFLI-
CTIONIS corpus eorum sentiat;
prefer-

praesertim cum Papa Gregorius dicat : Caro levis nos traxit ad mortem; AFFLICTA reducat ad vitam. Hæc Jonas Aurelianensis.

Qui verò sanctos Patres, Doctoribus hæctenus adductis antiquiores audierit, tinnient ambæ ejusdem aures; verum eos in gratiam Protestantium, Catholicam de satisfactione & Purgatorio doctrinam gratis & in consultè impugnantium, alibi adduco:

Hic enim cum Catholicis, quibus hæc sufficient ago.

Hic addenda erant ea, quæ in fine erratorum sunt impressa.

ARTICVLVS II.

*DVODECIM REGVLÆ DE IN-
IUNGENDA POENITENTIA, A
SACRIS CONCILIIIS AC SYNODIS,
MELIORIS QVE ÆVI & NOTÆ
DOCTORIBVS TRADITÆ.*

REG. I. *Falsas poenitentias dici-
mus, quæ non secundum authori-
tatem sanctorum Patrum pro qualitate
criminum imponuntur. ita Concilium
Romanum, añ. 1078. sub Gregorio
VII. celebratum can. 5. Magister sent.
l. 4. dist. 16. S. Raymundus l. 3. summæ.
Tit. 34. S. Antoninus summæ Theol.
p. 3. Tit. 17. c. 20. ante §. 1. & omnes
antiqui.*

*Hoc verum est, inquit S. Bonav.
Confessionalis sui cap. 3. particula 1.
nisi ex causa, consideratis circumstan-
tijs, poenitentia temperetur. Et cap. 4.
partic. 1. Falsa, ait, poenitentia dicitur,
si confitens ex contemptu, & sine ratio-
nabili*

abili causa poenitentias secundum au-
thoritatem Patrum taxatas subire no-
luerit.

REG. II. Per falsas poenitentias animæ
ad inferna trahuntur. ita **D.** Thomas
Opusc. 65. Facilitas enim veniæ incen-
tivum tribuit delinquendi : Et pravi
habitus per congrua **R.** media non cu-
rati rursus prorūpunt in pravos actus.
Ne dicam, quòd poenitentiam conve-
nientem non agens , gratiam, sibi ad
standum & finaliter perseverandū ne-
cessariam, acquirere negligat ; adeo-
que facillimè tentationibus dæmonū
in extremis rursus succumbat, & pere-
at in æternum.

REG. III. Ne falsas poenitentias
imponat sacerdos , sibi ob mentis oculos
proponet Canones poenitentiales , qui
lumen sibi & poenitenti quoque afferant;
quò videant, quemadmodum pro pecca-
ri ratione poenitentia & imponenda &
suscipienda sit. ita S. CAROLUS
BORROMÆUS, supra art. I. num. 4.
citatus.

96 *Regula de poen. injungenda.*

citatus. Vide etiam *S. Bonaventuram* in Confessionali, cap. 3. partic. 1. *Hostiensem*, l. 5. Tit. de poenitentiis & remission. §. 60. *Summam Angelicam*, verbo, Confessio, *Comun.* 7. *Bartholomeum de Chaymis*, Interrogatorii, seu Confessionalis sui parte 4. cap. 1.

CATECHISMUS ROMANUS, de Poenit. Sacram. cap. 13. *in irroganda*, inquit, *satisfactionis poena*, sacerdotes **NIL** SIBI SUO ARBITRATU statuendū esse; sed omnia justitiā, prudentiā, & pietate dirigenda existimabunt: Atque ut hac regulā peccata metiri videantur, & poenitentes scelerum suorum gravitatem magis agnoscant, opera pretium erit, interdum eis significare, quae poena quibusdam delictis ex veterum Canonū praescripto, qui poenitentiales vocantur, constituta sint.

Et *S. CAROLUS BORROM.* loc. cit. *Patres* [id est nostri usque in seculum 16. praedecessores] docuerunt, quā **NECESSARIA** **ADMO-**
DUM

DUM sit sacerdotibus Canonum poenitentialium scientia : Etenim, si omnia, quæ ad poenitendi modum pertinent, non prudentiâ solum ac pietate, sed justitiâ etiam metienda sunt ; Certè norma hæc è Canonibus poenitentialibus sumatur oportet : sunt namque ii quasi Regule quadam ; quibus, cum ad culpæ commissæ gravitatem rectè dignoscendam, tum ad imponendam pro illius ratione **VERAM POENITENTIAM**, sacerdotes Confessarij ita dirigantur, ut, ubi singula, & quæ ad peccati magnitudinem, & quæ ad poenitentis statum, conditionem, ætatem, intimumque cordis contriti dolorem pertinent, accuratè perpenderit ; tum demum poenitentiam iudicio ac prudentia sua moderentur.

Unde **CONCILIVM PROVINCIALE MEDIOLANENSE**, anno 1565. celebratum, Constitutionum parte 2. Tit. 6. Confessores, inquit, **Canones poenitentiales benè noverint. Et**
E aliud

98 *Regula de pœn. injungenda.*

aliud ibidem anno 1579. habitum ,
Constitut. parte 3. §. 2. Tit. *de exami-*
nandiratione , pro curâ examinandos
interrogari mandat : *An Canones*
pœnitentiales rectè teneant ?

CONCILIUM PROVINCIALE
BITURICENSE (Bourges in Gallia)
anno 1584. celebr. Tit. 21. cap. 8. *sacer-*
dotes Canones pœnitentiales discant , ut
modum & rationem pœnitentiæ injun-
genda meliùs intelligant.

SYNODUS OSNABRUGEN-
SIS , anno 1628. habita, cap. 17. §. 8.
Requiritur (inter alia in sacerdote)
scientia Canonum pœnitentialium.

SYNODUS ARCHIDIOECE-
SANA PRAGENSIS , anno 1605.
celebrata , & anno 1650. ex mandato
Archiepiscopi, recusa, Tit. de pœniten-
tiâ : *Confessarii Canones pœnitentiales*
memoria mandent , ut singulis crimini-
bus congruam satisfactionem injungere
valeant.

Et quidem juxta insignes illos, post
seculi

seculi 13. mediū, Cardinales Episcopos,
S. Bonaventuram, & Hostiensem, hīc
 suprà citatos, *Vix nomen sacerdotis*
constabit in eo, qui Canones pœnitentiales
ignorat. Vel, ut Episcopus Civitatis,
 in *Modo Confitendi* (quem ANDREAS
 Episcopus Hispanus, S. Rom. Eccl.
 Pœnitentiarius composuit) año 1508.
 Argentinæ impresso relatus loquitur,
Talis vix merebitur dici sacerdos.

Canones autem illi extant in com-
 pluribus libris, qui adhuc seculo 15. &
 sub initium 16. Confessoriorum omniū
 manibus versabantur: ut in *Manipula*
Curatorum, quem supra Cap. 2. art. 1. ⁱⁿ tract. ^{Sacerd.}
 num. 13. jam vidimus, in Episcopatu
 Posnoniensi [in Poloniâ] Parochis
 omnibus & singulis fuisse sub irremis-
 sibili poenâ præceptum, & in Germaniâ
 usque ad tempestatem Lutheri com-
 munissimo usu receptū item in *Pupillâ*
oculi parte 5. cap. 13. in *summâ Astesani*
 (aliàs *Astexani*) lib. 5. Tit. 32. in *summâ*
Angelicâ, ab Angelo de Clavasio Ordinis

Minorum , aliquoties in Provinciis, secundum Italos, ultramontanis Commissario Generali ; nec non *Nuntio Apostolico Sixti 4.* post seculi 15. mediū conscriptā, verbo ; *Confessio 6.* num. 7. Qui etiam hæc verba subjungit : *Ad Regulas prædictas debet Cōfessor semper habere oculum.* Et *Bartholomæus de Chaymis*, Ordinis quoque Minorum, in *Confessionali* suo , quod anno 1480. typis *Mediolanensibus* evulgavit, parte 4. cap. 1. dictis sæpe Canonibus ita præfatur *ideo eos, ut maturius procedatur, & ne alicui ignorantia sit occasio delinquendi, hic inserere volui.* Subjuncti sunt etiam *Modo Confitendi*, anno 1508. *Argentorati* impresso ; ubi *Episcopus Civitatenfis*, eorū *Collector* dicit ; quòd unusquisque sacerdos curatus teneatur eosdem sub peccato mortali scire. Sunt denique anno 1516. *Lipsiæ*, Curante *Mathiâ VVeismann*, Professore *Lipsiensi*, seorsim impressi : Qui etiam in *Titulo* dicit ; quòd eorum

notitia

notitia viris Ecclesiasticis non minùs utilis, quam necessaria sit. Et in Dedicacione ait, se per eorundem editionem humana dementia succurrendum putasse; ut ex illis delictorum suorum poenam, & criminum gravitatem facilius cuncti peccatores cognoscant.

Notandum tamen, quòd GUILLERMUS Episc. Paris. de Sacram. Poenit. cap. 55. dicit: *Nec dubitandum est, Confessores sequi debere Canones poenitentiales; QUATENUS & fragilitatem nostrorum temporum & qualitati poenitentium congruit.* Et S. CAROLUS BORROM. loco citato: *Eorum Canonum tamen poenitentias, ut tempora ferent, pro charitate & prudentia suam minuet [sacerdos] prout peccati & peccatoris circumstantia requirent: in quibus etiam rationem habebit Contritionis ejus, qui peccavit.* Canones enim, secundum omnes, instruunt in generali, qualiter poenitentia sit imponenda; sed descensum ad singularia

presbyteris discretis relinquunt : Et hoc sensu pœnitentiæ sunt arbitrariæ.

REG. IV. Juxta antiquos Ecclesiæ Canones pro quolibet peccato mortali septennis esset regulariter pœnitentia injungenda. ita synodus Nemausi in Galliâ, circa annum 1248. celebrata. Magister sententiarum, D. Thomas, S. Bonav. S. Raymundus de Pennafort, S. Antonillus, Scotus, & alii omnes.

Essetque in unaquaque septenni illius hebdomadâ, juxta Pœnitentiale Rom. & omnes alios, feriâ 2. 4. & 6. idest, diebus Lunæ, Merc. & Ven. jejunandum in pane & aquâ: Qui quidem dies *feriæ legitime* vocari solent.

Pro quibusdam tamen peccatis minor, & pro aliquibus etiâ major pœnitentia per sacros Canones est constituta: Ex quibus hic ponam aliquos, quorum notitia cuilibet pro ordinariâ praxi sufficiens lumen præbebit.

§. I.

EXTRACTVS CANONVM POENI-
TENTIALIVM E CORPORE
IVRIS CANONICI DESVMP-
TORVM.

Primus. Quod si presbyter fornicationem fecerit, poeniten^{tiam} 10. annorum faciat, hoc modo: Tribus primis mensibus quotidie, exceptis diebus Dominicis & festis, jejunet in pane & aqua; sacco indutus & humi prostratus misericordiam Dei jugiter implorans. Postea resumptis aliquantulum viribus, unum annum & dimidium, exceptis Dominicis & festis, expleat in pane & aqua. Hoc expleto, particeps sit Corporis Domini. Deinde usque ad completionem septimi anni, singulis septimanis, excepto tempore Paschali, tres legitimas ferias in pane & aqua jejunet. Tribus vero annis sequentibus, i. e. octavo, 9. & 10. sine ulla redemptione, omni sexta feria in pane & aqua jejunet.

E 4

Quam-

Quamvis autem hic Canon agat de fornicatione casu vulgata; tamen, cum ferè totus pœnitendi modus ordinetur ad placandam Dei offensam, & penè omnia privatim, nemine conscio, sint agenda; manifestum est, ad eandem Dei offensam pro fornicatione occultâ perfectè placandam, *ordinariè* pœnitentiam ferè æqualem requiri; præsertim cum in casu fornicationis publicatæ *insuper* ordinet hic canon, ut presbyter etiam 3. mensibus includatur; & ante completum biennium non prodeat in publicum; nec citiùs ad chorum pacem, & S. Communionem recipiatur; utque ad completum usque septennium stet ultimo loco in choro, & interim ad cornu Altaris non accedat; sed minorum Ordinum tantùm officia gerat. Quæ quidem pœnæ in causâ fornicationis occultæ non infliguntur; adeoque pro eadem saltem agenda esset pœnitentia æqualis illi, quæ pro fornicatione publicatâ in occulto facienda præscribitur.

Patet

Patet id 1. ex Pœnitentiali Romano, ab Halitgario, ante seculi 9. medium Episcopo Cameracensi & Atrebatensi, de scrinio Ecclesiæ Romanæ sumpto, l. 6. cap. 2. ubi statuitur, quòd clericus minorum ordinum cum uxore vel sponsâ alterius congressus, si filium genuerit, 7. annos pœniteat. *Si verò filium NON genuerit, ET IN NOTITIAM HOMINUM NON VENERIT*, 3. annos poeniteat; *unum ex his in pane & aqua. Diaconus aut Monachus 7. annos poeniteat; tres ex his in pane & aqua. Sacerdos decem. Episcopus 12. quinque in pane & aqua.*

Idem patet 2. ex iis, quæ hic supra art. 1. num. 13. ex *Tractatu sacerdotali* sunt allegata, quæque infra §. 4. & 5. de occultissimo mollitiei & adultery peccato dicentur. Et tertio denique hoc ipsum ex Canone sequenti est manifestum; qui quidem Canon est talis:

Secundus. *Si presbyter cognovit filiam suam spiritualem; debet poeniten-*

riam agere 12. annis ; & etiam debet deponi, si (NB.) crimen sit manifestum; & peregrinando 15. annis poenitere. Duodennis igitur poenitentia in hoc casu statuta est pro crimine occulto.

Sextus. Qui cognoverit Monialem, sive devotam; decem annis poeniteat; & similiter ipsa.

Septimus. Qui ignoranter cognoscit duas sorores; vel matrem & filiam; vel amitam & neptem; poeniteat 7. annos; si autem scienter; perpetuo. Vide infra S. Carolum Borrom. ad 6. præceptum.

15. Homicida casualis poeniteat 5. annis; & hoc secundum Raymundum, si culpa casum præcessit; aliter non; nisi forte ad cautelam.

17. Qui dormiens suffocaverit infantem secum jacentem; poeniteat 3. annis; si culpa, quæ præcessit casum, sit levis; ut si posuit puerum in eodem lecto, longè tamen à se: si autem culpa sit gravis; ut si posuit puerum in medio utriusque; 5. vel 7. annis poeniteat.

20. Per-

20. Perjurus 40. diebus in pane & aqua jejuna, & 7. annis sequentibus poeniteat; similiter & conscius.

24. Qui mensurat in falsa mensura; [præter compensationem] 30. diebus in pane & aqua jejuna.

35. Sortilegus 40. diebus poeniteat.

44. Qui pacem cum proximo suo non facere jurat; uno anno poeniteat, & ad pacem redeat.

45. Pro perjurio, adulterio, homicidio dantur pro poenitentia regulariter 7. anni; & similiter pro fornicatione; licet non ita aspera.

§. II.

EXTRACTUS CANONUM
POENITENTIALIUM A S.
CAROLO BORROMÆO ex
Pœnitentiali Rom. Theodoro Ar-
chiep. Cantuar. Burchardo Epif-
copo Wormatiensi, & aliis collecto-
rum; qui in ejusdem Sacramentario
Ambrosiano octo magnas in folio

paginas implent. Vide *Acta Ecclesie Mediolanensis*, Parisiis aⁿ. 1645. impressa, à pag. 408. ad 415. inclusivè.

Ad 1. Decalogi præceptum. *Qui herbas medicinales cum incantationibus collegerit; poenitentiam aget dies 20.*

Si quis in codicibus aut in tabulis sorte ducta res futuras requisiverit; poenitens erit dies 40.

Ad 2. Præceptum. *Si quis per capillum Dei aut caput eius iuraverit; si semel nesciens fecerit; poenitens aqua & pane 7. dies victitet. Si secundo ac tertio, monitus idem fecerit; dies 15. Si per coelum aut per aliam aliquam creaturam; dies item 15.*

At 3. præceptum. *Qui opus aliquod servile die Dominico festove fecerit; poenitentiam aget 3. dies in pane & aqua. Qui quidem canon utique de opere servili exiguo, & sequens de majori est intelligendus.*

Qui die Dominica opus terrenum fecerit;

rit; qui navigavit, aut equitavit; dies 7.
poenitentiam ager.

Si quis pransus Missæ interfuerit;
poenitens erit dies 3. in pane & aqua.

Si quis in Ecclesia confabuletur, cum
Divina fiunt; poenitens erit 10. dies in
pane & aqua.

Si quis ieiunium 4. temporum non
custodierit; poenitens erit dies 40. in
pane & aqua.

Notent hoc. qui dum horas canoni-
cas, statuta Ecclesiæ jejunia & similia
negligunt; vel infra semetipsos, vel etiã
apud alios per summam stultitiam di-
cunt: Das ist leichter gebeichtet / als
gethan; sive, facilius est horum non
observantiam confiteri, quàm obser-
vantiam præstare: Nam (ut hic art. 1.
num. 1. est visum) præter Confessionem
requiritur etiam satisfactio, qua sit ad
novam vitam custodiam, præteritorumque
vindictam & castigationem: Ad quæ
profectò in hoc casu nihil faciunt 5.
Pater noster & Ave Maria; Nec debet

esse minus, sed plus incommodi in castigatione, quam fuit commodi in delicto; ut hoc illius metu vitetur. Si in correctione minor est afflictio, quam in culpâ fuit delectatio; non est dignus poenitentia tua fructus, inquit Hugo de S. Victore l. 2. de Sacramentis, parte 14 cap. 2.

Ad 4. præceptum. Qui parentibus maledixerit; 40. dies poenitens sit in pane & aquâ.

Qui parentes injuriâ affecerit; 3. annos. Qui percusserit; annos 7.

Si quis presbyteri, parochie sui præcepta irriserit; poenitens erit dies 40. in pane & aqua.

Ad 5. præceptum. Si quis ielû proximo suo dederit, nec nocuerit; tridui poenitentiam aget in pane & aqua. Clericus, unius anni & mensium 6.

Cujus parvulus sine Baptismo per negligentiam moritur; 3. annos poeniteat, unum in pane & aqua.

Cujus filius sine Confirmationis Sacramento

cramento moritur; parentes, quorum negligentia id factum est, pœnitentiam agent annos 3.

Si quis explende causa libidinis, vel odij meditatione, ut non ex eo soboles nascatur, homini aut mulieri aliquid secarit, vel ad potandum dederit, ut non possit generare aut concipere; homicida teneatur.

(Canon 7. inter Anglicanos, infra §. 4. laudandos: Qui alterum voluerat occidisse, & implere nequiverat desiderium; annos 3 jejunet; unum scilicet pane & aqua; eorumque duos, prout Confessarius suus ipsi imposuerit.)

Ad 6 præceptum. Si laicus solutus cum foemina soluta concubuerit; pœnitens erit annos 3. Et quanto sapius, tanto majori pœnitentia afficietur.

Qui cum uxore sua turpiter concubuerit (ita tamen, ut generatio fieri potuerit) pœnitens erit 40. dies. (Apud Reginonem l. 2. de Disciplina Eccl. cap. 248. pro hoc eodem casu, per alium
termi-

terminum proposito, statuitur eadem pœnitentia; pro sodomitico autem scelere cum uxore exercito pœnitentia 3. annorum.)

Qui concupierit virginem, quam postea uxorem duxerit, pœnitentiam ager annum unum per legitimas ferias; si verò non duxerit; annos 2. per legitimas ferias.

Cum duabus sororibus fornicatus; pœnitentiam ager toto sua vite tempore.

Ad 7. præceptum. Clericus furtum capitale faciens; septennij pœnitentiam explebit; laicus quinquennij; & quod furatus est, reddat.

Si quis per necessitatem cibum vel vestem furatus sit; in pœnitentia erit hebdomadas 3. si reddiderit, jejunare non cogitur.

Qui fregerit noctu alicujus domum, aut aliquid auferet; pretium reddet, & pœnitentiam ager annum unum in pane & aqua: si [per impotentiam] non reddit,

reddit, annos duos. Dixi: per impotentiam; quia eadem non excufante, secundum omnes, non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum; quantuncunque poenitentia agatur. Quâ de re vide summulam Raymundi, p. 98. & 99.

Si quis furtum de re minori semel annis fecerit; restituta re, poenitentiam aget annum unum.

Qui rem inventam non reddit, furtum committit; idcirco tanquam de furto poenitentiam aget.

Si quis usuras accipit, rapinam facit; ideoque quicumque illam exegerit; poenitentiam aget annis 3. uno in pane & aqua.

Ad 8. præceptum. *Qui affirmavit verum, quod falsum est; poenitentiam aget ut adulter, ut homicida; qui sponte id facinus admisit. Burch. l. 19. Tit. de fals. Test. Poenit. Rom. Tit. 2. c. 13.*

Qui proximo falsum crimen obicit; poenitentia afficitur, ut falsus testis.

Qui

Qui proximo peccatum imputarit,
priusquam seorsum eum arguerit; pri-
mum illi satisfaciens, poenitentiamaget
3. dies.

Ad 9. præceptum. Rem alienam ne
fariè concupiscens, avarusque; poenitens
erit annis 3.

Ad 10. præceptum. Si quis concu-
piscit fornicari; si Episcopus, poenitens
erit annos 7. si Presbyter, 5. si Diaconus
vel Monachus, 3. è quibus unum in pane
& aqua, Si Clericus aut Laicus, annos 2.

Si quis in somnis ex immundo desi-
derio polluitur; surgat, & cantet (i. e.
devotè legat) 7. psalmos poenitentia-
les, & dies 30. poeniteat. Scil. clericus
majorum ordinum.

Si Clericus [minorum ordinum] aut
laicus ex mala cogitatione concupiscen-
tiaque (absque contrectatione, vel
agitatione partium venerarum) semen
effuderit, poenitens erit dies 7.

Tit. de gulâ & ebrietate. Sacer-
dos imprudenter ebrius factus, pane &
equa

Cap. 2. Art. 2. Reg. 4. 115

aqua poenitentiam agat dies 7. si negligenter, dies 15. si per contemptum, dies 40.

Qui humanitatis causa alium inebriare cogit, poenitentiam agat dies 7. si per contemptum, dies 30.

Qui præbrietate aut crapula vomitum fecerit, si Presbyter aut Diaconus, poenitentiam agat dies 40. si Monachus aut Clericus, dies 30. si Laicus, dies 15. Burch. l. 14. c. 13.

Quæ §. I. adductis conveniunt, hic nolui repetere; uti nec §. sequenti ea, quæ vel hoc vel præcedenti §. sunt allata.

§. III.

EXTRACTUS CANONUM POENITENTIALIUM, A REGINONE, añ. 892. in Abbatem Monasterii prummensis in dioecesi Trevir. electo; viro sui seculi facile doctissimo & piissimo, circa annum 906. collectorum; quo ad ea, quæ
in

in prioribus vel omnino non , vel
minùs clarè tanguntur.

Lib. 1. de Discipl. Ecclesiast. cap. 299.
*Si nesciens pejerasti , annum unum , &
3. quadragesimas poenitere debes. Scil.
primam ante Natalem Domini 2. ante
Pascha. & 3. circa festum S Joannis
Baptistæ, ut habet Pœnitentiale Rom.
cap. 24.*

*Dixisti falsum testimonium NES-
CIENS, annum unum poeniteas.*

*Nupsisti (i. e. coivisti cū uxore tua)
die Dominico , 3. dies poenitere debes.*

*Odisti fratrem tuum , quamdiu in
ipso odio fuisti , tam diu poeniteas in
pane & aqua.*

*Contigit tibi aliqua negligentia de
sacrificio Domini , dies quadraginta
poeniteas.*

*Contempsisti indictum jejunium in
Ecclesia , vel decreta seniorum , 40.
dies.*

Lib. 2. Cap. 133. *Ancilla [à Domi-
no suo] vim passa , 40. dies : si consen-
tiens*

Cap. 2. Art. 2. Reg. q. II 7

tiens fuit, tres in anno Quadragesimas,
& legitimas ferias poeniteat.

L. 2. c. 247. Pueri se manibus invicem
coinquantes, 40. dies poeniteant:
Majores verò centum dies . . . . Puer vo-
luntariè se polluens, 30. dies; Juvenis
verò 40. dies poeniteat.

L. 2. c. 250. Qui per illecebrosos am-
plexus foemina, vel per osculum pollui-
tur, 30. dies poeniteat.

Ib. Qui tetigerit inverecundè car-
nem foemina, 3. menses poeniteat.

Ibid. Presbyter, si osculatus fuerit
foeminam per immundum (sensualita-
tis ex ipso osculo, & non aliter cap-
tandæ) desiderium, viginti dies poeni-
teat: Pro desiderio fornicandi verò
5. annos, ut supra ad 10. præceptum
jam vidimus, poenitere debet sacer-
dos.

Laicus secularis pro illecebroso of-
culo, sine coinquatione facto, juxta
Pœnitentiale Cumeani debet 7. dies
poenitere in pane & aquâ.

§. III.

§. IIII.

DE POENITENTIA PRO OCCULTISSIMO MOLLITIEI PECCATO IMPONENDA ; EX QUA DE ALIIS PECCATIS CARNALIBUS OCCULTIS JUDICIUM POTEST FORMARI.

Mollities, juxta B. Petrum Damiani, est primus sceleris sodomitici gradus ; & adeo contra naturam , ut à nullâ unquam bestia sit perpetrata : *Nimirum hoc perditii homines perpetrare non metuunt, inquit idem, quod ipsa quoque bruta animalia perhorrescunt: Quod ab humana pravitate temeritate committitur, irrationabilium pecorum iudicio condemnatur.* Et Martialis, quanquam Gentilis ac valde impurus Poëta, de hoc tamen scelere lib. 9. ante medium, Epigrammate in Ponticum ita scribit :
Hoc nihil esse putas ? scelus est , mibi crede ; sed ingens ;

Quan.

*Quantum vix animo concipis ipse
tuo.*

*Ipsam crede tibi Naturam dicere ve-
rum:*

*Istud, quod digitis, Pontice perdis,
homo est.*

Levissima verò omnium à veteribus
pro hoc eodem scelere statutarū pœ-
nitentia est, quam ex Pœnitentiali
Rom. tit. 3 cap. 15. nec non ex Bur-
chardo, l. 17. c. 27. affert. S. Carolus
Borrom. ad 6. Præceptum. Nimirum:
*Vir se inquinans primo, poeniteat dies
10. si iterum, dies 20. si tertio, dies 30.
sique nefariè agere pergat, poenitentia ei
accessio fiet. Si puer [nefariè agere per-
gat] dies 40. si maior 15. annis, dies
centum.*

VENERABILIS BEDA, l. de
Remediis peccatorum, Tit. 2. *Puer se
ipsum voluntariè polluens, 30 dies pœ-
niteat; invenis 40. ita & Regino, hic §.
3. allatus.*

POENITENTIALE GALLI-
CANUM,

CANUM, ante annos mille conscriptum, à Mabillonio repertum, & Tom. I. Musei Italici, in fine Sacramentarii Gallicani anno 1687. editum Can. 14. *Si quis propter concupiscentiam vel libidinem se ipsum fornicaverit; annum unum poeniteat.*

CUMEANUS, circa annum 630. Abbas Hiensis, in Confinibus scotiae & Hiberniae, lib. *de Mensura poenitentiarum* [non ab ipso, sed à Patribus definita] Cap. I. *Vir se ipsum coinquinans, in primo centum dies poeniteat; & iterans, annum unum. SI CUM GRADU EST, ADDATUR POENITENTIA. Puer 15 annorum, 40. dies.*

CANONES ANGLICANI, circa annum 969. sub Edgardo, omnium Britanniae Regum sapientissimo, fortissimo ac potentissimo dati, atque ab eodem subditis commendati, Tit. *Modus imponendi poenitentiam*, Can. 38. *Si quis propria sua voluntate se ipsum polluat,*

polluat, ieiunet 3. annos ; & in eorum
quolibet 40. dies in pane & aqua ; &
abstineat à carne in unaquaque [illius
triennii die] excepta die solis.

Ex Græcis JOANNES NEUSTE-
TES, sive jejunator, ab anno. ad 585.
ad 596. Patriarcha Constantinop. in
Canonario vel Pœnitentialem suo : Qui
mollitiem commisit ; 40. dies plectitur,
siccis vescens, & qualibet die pœniten-
tias centum peragens ; id est, se se quoti-
die centies in terram posternens, &
simul Pœnitentialem quadam oratiuncu-
lâ ad Dominum ingemiscens. Canonari-
um verò istud Neustetes ita conclu-
dit : *Hæ sunt definitiones epitimiorum,
levissimorum quidem, & nimia relaxa-
tione facillimorum à me traditorum.* Im-
mò idem Neustetes à compluribus
Græcis, quasi ob nimiam epitimio-
rum, id est, pœnarum vel pœnitentia-
rum lenitatem fuit malè notatus.

Præscribit quidem ille pro fornica-
tione duos ; & pro adulterio tres pœni-
tentia

F

tentia

tentiæ annos ; Verùm sub hac ratione, ut tam fornicator , quàm adulter **QUOTIDIE** usque ad vesperam ieiunet, ac non nisi siccis vescatur; & insuper quotidie poenitentias ducentas quinquaginta [modo jam statim exposito] peragat : ubi eundem satis prudenter arbitratum fuisse crediderim ; uti & in casu mollitiei ; saltem pro primâ , secundâ, aut tertiâ vice.

Rursum **CUMEANUS** loco cit : *Qui turpiloquio vel aspectu coinquinatus est , tamen non voluit fornicari corporaliter ; 20. vel 40. dies poeniteat. Si autem impugnatione cogitationis violenter coinquinatus est ; 7. dies poeniteat.*

Et **VEN. BEDA** loco cit. *Qui in turpiloquio polluitur negligens , 7. dies poeniteat. Qui impugnatione cogitationis & natura inquinatur nolens , per 4. dies 50. psalmos canat (i.e. devotè legat) & 4. & 6. feriâ jejUNET ad Nonam [i.e. ad Tertiam pomeridianam] vel ad vespe-*

vesperam. Vide etiam hîc supra collectionem S. Caroli Borrom. ad 10. præceptum. Negligentiam verò hîc à Ven. Bedâ minorem, & majorem apud *Cumeanum* supponi credo.

§. V.

Ex his verò de aliis peccatis carnalibus *occultis* judiciû potest formari: Quâvis enim mollities ex suâ specie sit gravior omni peccato, quod cû quâcunque foeminâ modo naturali cõmittitur, ut apud *Sinnichium* in Saul Ex rege lib. 1. cap. 113. §. 430. *Geswaldam de Bononijs*, de 6. præcepto. Tract. 12. cap. 1. qu. 9. num. 37. & *D. Thomam* 2. 2. qu. 154. art. 13. licet videre; alia tamen peccata carnalia propter circumstantias; tum scâdali, per quod etiam complex pertrahitur in gehennam; tum nocumentorum, quæ eadem, quantum in ipsis est, inferunt Ecclesiæ, Reipublicæ, legitimis hæredibus, ipsisque proli-

bus illegitimis [nequid de violatio-
ne voti, fideique ac Sacramenti, in
casu sacrilegii & adulterii dicam]
sunt graviora.

Sanè, quoad adulterium occultum,
S. BONIFACIUS, Germanorum
Apostolus, & Archiepisc. Mogunt,
anno 741. (ut Chronicon Magdeb.
manuscriptum ac pervetustum testa-
tur) *generalem* (Germanorum & Gal-
lorum) *Synodum Moguntia adunavit,*
& Canonum instituta RENOVAVIT.
Quos inter Canones hic quoque fuit:
Mulier habens virum, si adulterium
perpetraverit, & OCCULTE ad
confessionem venerit; 7. annis pœniteat.
ita testatur Isaac Episcopus Lingonen-
sis, in collectione canonum illorum,
Tit. 3. cap. 9.

Circa quem casum *Joannes de Bur-*
go, universitatis Cantabrigiensis in
Angliâ Cancellarius, in *Pupillâ oculi,*
anno 1395. conscriptâ, Cap. xi. docet,
quòd sacerdos non debeat maritalæ,
propter

propter adulterium injungere poenitentiam, per quam marito possit reddi suspecta; sed assiduam compunctionem cordis; & ut non exigat debitum tempore poenitentiae, quatenus sua permiserit fragilitas; & ubi habuerit opportunitatem, genua nudata flectat, pectus tundat, & frequenter instet orationibus, &c.

SUMMULA quoque de summâ S. RAYMUNDI extracta, ac Coloniae anno 1498. 1500. 1506. & 1508. impressa, de hujusmodi muliere tractans, sic canit:

Talis adulterium si fecit non manifestum,

Ne suspecta viro sit, non luat hoc manifestè.

HUJUS POST MORTEM *luat illud sufficienter.*

Matronæ juvenes possunt explere
CARENAS. [a]

In domibus proprijs, licet hæ non egrediantur.

126 *Regula de poenitentia injung.*

*Jejunent, orent, jaceant in stramine,
nudis*

*Incedant pedibus, & vadant cili-
ciata.*

*Præterea plures sunt emendando la-
bores.*

Illis utantur, &c.

[a] idest tres Quadragesimas quolibet
anno jejunandas in pane & aqua.

Si verò talia pro adulterio occulto
à fragili requiruntur matronâ ; an pro
concubitu sacrilego, pariter occulto,
leviora injungenda sunt viro, qui om-
nipotenti Deo castitatem solemniter
vovit? quique propter purissima, quæ
tractat, Dei mysteria, deberet omni
solis radio purior esse?

Denique inter Canones Anglica-
nos, §. 4. laudatos, Canon 37. *Si quis,*
inquit, cum bestiâ coeat, jejunet 15.
annos; scilicet 8. in pane & aquâ; & in 7.
reliquis tres quadragesimas quolibet an-
no. Diebus autem Mercurii & Veneris
usque dum vixerit; & defleat semper
iniqui-

iniquitatem illam. Hic verò manifestum est agi de bestialitate occultâ: manifesta enim nullibi ultrices flammæ, nisi per fugam & latitationem vel olim evasit, vel etiamnum evadet. Huic autē ferriè similis pœnitentia pro sodomia perfectâ, & coitu cum propriâ vel matre vel sorore est peragenda.

Judicavit nimirum sancta Dei Ecclesia & antiquitas veneranda, à deo execrandum esse peccatum mortale, ut pro eodem Deus *ordinariè* non nisi per pœnitentiam septem annorum plenè ac planè placari possit; scilicet ab iis, qui pœnitent quidem, sed sine extraordinario quodam fervore. Quando autem pœnitentia interior est vehemens & intensa; tunc eadem, quemadmodum pœnitentiam quoque exteriori peccatis suis convenientem agit, vel saltem agere proponit aut desideraret; ita etiam Deum, pro diversitate graduum intensificationis, multò citiùs; imò & citissimè ex toto placare potest;

128 *Regula de pœnitentia injung.*

ut cap. *Si Presbyter* 26. qu. 6. ex JULIO
Papâ & Cap. *in Actione*, de Pœnitentiâ,
distinc. 1. ex S. Augustino docetur.
*Quia Dominus non solum temporis, sed
etiam cordis inspector est* [inquit JU-
LIUS à Gratiano allegatus] *sicut latro
vnius momenti pœnitentiâ meruit esse in
paradiso.* Et S. AUGUST. in Enchri-
dio, cap. 65. *in Actione pœnitentiæ non
tam consideranda est mensura temporis,
quàm doloris.* Unde & in causâ crimi-
num occultorum Ecclesia pœnitentiæ
tempora & modos semper commisit
circumspecto sacerdotis arbitrio. *Hec
de remediis peccatorum ex priorû mo-
numentis excerpsumus*, inquit REGI-
NO, lib. 1. cap. 299. *Solenter admonentes
doctum quemque sacerdotem Christi, ut
in universis, quæ hic annotata repererit,
sexum, ætatem, conditionem, statum,
personam, intellectum; ipsum denique
cor pœnitentis curiosè discernat; & se-
cundùm hæc, ut sibi visum fuerit, singula
quæque dijudicet.* Et Canones Angli-
cani,

cani, hic supra laudati, tit. *De satisfactione*, num. 9. *De operibus cuiusque potest Confessarius secundum canones inquirere, & moderari juxta vires & facultates confitentium; prout sentiet cordis unius cuiusque compunctionem & SOLLICITUDINEM.* Optimè profectò: solæ etenim lachrymæ, quantumcunque uberes, non modò Confessarium, sed ipsum quoque pœnitentem pœfæpè fallunt. Unde juxta modum sollicitudinis, quâ quis Deum placare fatagit, de intensione vel remissione Contritionis est judicandum: Quippe quæ, juxta Catechismum Rom. cap. 1. art. 5. num. 2. citatum, *maximè versatur in eo; quâ ratione contumelias Deo factas per congrua humiliationis officia compensare velit ac valeat.*

Illud verò sollicitè est observandũ quòd pœnitentia interior debeat semper usque ad finem vitæ durare; ut D. Thomas 3. p. qu. 84. art. 8. & 9. S. Bonavent. Confessionalis sui cap. 4. partic.

3. & Catechismus Rom. de Pœnit. Sac. cap. 13. aliique innumeri docent, & Canones Anglicani, hic §. 4. laudati, multoties monent: Quorum quidem Canonum sextus, Titulo, *Modus imponendi pœnitentiã*, sic habet: *Si laicus laicum sine causâ occiderit; pane & aqua 7. jejunet annos; & eorundem quatuor, pro ut Confessarius suus instituerit: Emensa verò septennali illa pœnitentia, scelus tamen SEMPER LUGEAT OMNI, QUA POTERIT, INDUSTRIA; propterea, quòd incognitum est hominibus, qualiter APUD DEUM valuit ejus pœnitentia.* Canon quoque 17. *Quisquis, ait, conjugium fregerit, sive uxor, sive maritus; tres dies in qualibet hebdomada in pane & aqua per septennium jejunato.* Et Canon. 20. *Lugeant autem [tam adultera, quàm adulter] transgressiones suas QUOAD MORTEM.*

Notent hæc, qui paulò post confessionem peccatorum, etiam adulterio
gravio-

graviorum, ineptissime ridendo ac nugando dicere solent, se se ea boni cuiusdam sacerdotis aut Monachi vel humeris imposuisse, vel intrusisse cucullo; qui viderint, quomodo & quo eadem portent.

Quamvis poenitentia [quo ad modum] sint arbitraria, inquit S. Bonaventura in Confessionali suo, cap. partic. I. semper tamē pro quolibet mortali septennis poenitentia est imponenda.

S. VINCENTIUS FERRERIUS, Domin. 15. post Trinit. serm. 2. *Qualitas, inquit, poenitentiae in peccatis mortalibus minoribus, est in arbitrio Confessoris; scilicet, quod (poenitens) ieiunet semel in hebdomada, vel in mense: si verò peccatum mortale sit maius, ut homicidium, periurium, &c. & qualitas poenitentiae erit maior; sed quantitas temporis (utrobique) erit 7. ann^{or}um (videlicet; si Contritio non sit intensa; quia secundum Doctores in Quartum commentantes, consideratâ quantitate*

F 6   inten-

132 *Regula de pœn. injungenda.*
intensionis illius, pœnitentiæ sunt
arbitraria utroque modo: Quibus &
S. Vincentius consentiens, post pauca
subdit:) Quoties iurasti in vanum, vel
false; computa 7. annos de pœnitentia
pro qualibet vice. Item; quoties fregisti
festa de quolibet opere servili; item non
audiendo Missam; numera pro qualibet
vice 7. annos. Item, ¶ quoties despexisti
parentes CORDE (Nota hic peccatum
planè occultum) vel opere; nume-
ra pro qualibet vice 7. annos &c. Fortè
est aliquis ex suis peccatis obligatus in-
centum mille annis de pœnitentia. ô, dices
tu: si Confessor non dedit tantam pœni-
tentiam?) verum est; sed iam est taxata
[à sanctis Patribus, Dei voluntatem
scientibus) si dicas: ego non vivam tan-
tum; verum est; ideo complebitur in pur-
gatorio. ô, dices: Purgatorium non
durabit tantum. Solutio; propter
hoc congregabit Deus pœnam centum
vel mille annorum totam in una die.
O quis poterit sustinere! &c. Vido
quoque

Quoque eundem Dom. 2. post octavas
Paschæ, ferm. 1. §. *Quantum ad quar-*
tum.

Benevolus verò Lector meminerit,
Concilium quoque Trident. sess. 14.
cap. 2. docere, quòd ad plenam peccato-
rum omnium remissionem per Sacra-
mentum Poenitentia, sine nostris magnis
fletibus & laboribus pervenire nequa-
quam possimus.

REG. V. SACERDOS CURET,
QUANTUM FIERI POTESI, UT
CONTRARIAS PECCATIS
POENITENTIAS INJUNGAT;
veluti avaris elemosynas; libidinosis ie-
iunia, vel alias carnis afflictiones, &c.
ita Rituale Romanum. Tit. ordo mini-
strandì Sacramentum Poenit. Catechis-
mus Rom. de Pœnit. Sacram. cap. 10. Sy-
nodus Colon. circa annum Dom. 1230.
celebrata, Tit. 8. Synodus Nemausen-
sis in Galliâ circa annum 1284. Tit. de
Pœnit. synodus Exoniensis in Anglia
anno 1287. in summa sacerdotibus ad

134 *Regula de poenit. iniungenda.*
observandum imposta, Concilium
Provinciale Nimociense in Cypro, año
1298. cap. 4. Concilium Prov. Mogun-
tinum, anno 1549. cap. 3. Synodus Of-
nabrug. anno 1628. cap. 17. §. 8. *Pro pec-*
cato, inquit, luxurie (sacerdos injun-
gat) *ieiunium & continentiam* ; *pro*
avaritia largitatem ; *pro furto, primò*
restitutionem, deinde opera misericor-
diæ.

JOANNES DE BURGO Can-
cellar. Cantabrig. *in Pupilla oculi, cap.*
XI. Contra avaritiam (*injungatur*)
aliena reddere, & sua largiri. Contra
acediam (*injungenda sunt*) *opera la-*
boriosa bona ; *ut sunt peregrinationes ad*
loca sancta ; *laborare pro pauperibus, &*
pro miserabilibus personis, & similia.
Contra luxuriam opera carnis afflicti-
va; ut ieiunia, vigilia, disciplina, cilici-
um, lectus durus. Gulosis injungatur, ut
ieiunent in pane & aqua ; **ET UT**
TANTUM CIBI ET POTUS
DENT PAUPERIBUS, QUAN-
TUM

TUM SUMPSE-
RINT ULTRA
MODUM. Vide & Scotum in 4. dist.
15. qu. 1. art. 3.

REG. VI. *Si aliquis dignitatem ha-*
bens; ut Prælati: vel scientiam; ut; Cleri-
cus: vel Ordinem; ut subdiaconus, Dia-
conus, & sacerdos: vel votum; ut Religio-
sus: vel ætatem; ut senex (cum sit venus
in sine ridiculosa) peccatum perpetra-
verit ; TUNC EST MAJOR ET
GRAVIOR POENITENTIA IN-
JUNGENDA. Ita Concilium Pro-
vinc. Ni nociense, anno 1298. celebra-
tum, cap. 4.

CONCILIUM ANGLIC. hic
Regulâ 4. citatum, tit. de Confessione,
num. 3. *Quanto quis potentior est, &*
majoris dignitatis , tanto gravius pro
peccato CORAM DEO & hominibus
corrigendus est.

S. JOAN. CHRYSOST. lib. 6. de
sacerdotio, post medium : ostendere
volens Deus hominum peccata longè
majori supplicio expiari, dum à sacer-
dotibus,

dotibus, quàm à privatis fiunt; mandat
 Levit. 4. ut tantundem à sacerdotibus,
 quantum pro universo populo sacrificiū
 offeratur: Quod quidem quid aliud
 signat? quàm sacerdotis vulnera majo-
 ri medicamento atque auxilio indigere;
 atque adeò tanto, quanto conjuncta
 simul universi populi vulnera indigent.
 Porro majori nequaquam indigerent,
 nisi ea graviora forent: Atqui graviora
 certè fiunt, non natura ipsâ, sed sacerdo-
 tis, qui ea commiserit, conditione ac
 dignitate.

Facit huc, quod S. BERNARD. l.
 2. de considerat. cap. 13. dicit: inter secu-
 lares nuga, nuga sunt; in ore sacerdotis
 blasphemia. Et Concilium Tri. sess. 22. de
 Reformatione, cap. 1. de clericis agens,
*Levia etiam, inquit, delicta, QUÆ IN
 IPSIS MAXIMA ESSENT, effu-
 giant.*

REG. VII. *Pœnitens, fragilitatem,
 societatem, aliasque causas allegans,
 primò (N.) inducendus et animandus
 est.*

est ad subeundam satisfactionem suffi-
cientem: ac deinde eidem imponenda est
pœnitentia, quam possit ac velit portare;
ne fortè peccet postea deterius, pœniten-
tiam infringendo. ita Synodus Nemaui-
fens. Regula 4. citata S. Raymund. de
Pennis. in summa sua l. 3. Tit. 34 quæst.
135. Astesanus l. 5. Tit. 31. Scotus in 4.
dist. 15. quæst. 1. art. 3. S. Antoninus in
summa Theol. p. 3. Tit. 17. c. 20. ante §. 1.
Joan. de Burgo in Pup. oc. c. xi. Mani-
pulus Curatorum anno 1333. scriptus,
Tract. 4. summa Rudium, & alii.

Docentque S. Raymundus, loc. cit.
eiusdemque glossator Guillelmus Rodo-
niensis, Ioannes de Friburgo, summa
Rudium, summa Angelica, & alii, quòd
ob probabile omissionis periculum
concedendum sit pœnitenti, ut opus
inunctum possit ex causâ alio opere
æquivalente redimere: vel; ut, si aliquâ
die omittat pœnitentiam inunctam,
possit in alio die sequenti recuperare
illam. Quarendum etiam est ab eo, si
potest

138 *Regula de poen. injungenda.*

potest illam facere, vel dubitat; quia tunc non est injungenda illa, sed alia, quam potest facere ita S. Antoninus ex ord. Præd. Archiep. Florent. anno. 1459. defunctus, in Confessionali suo parte 4.

D. THOMAS, Quodlibeto 3. quæst. 28. docet, quod sacerdos possit satisfactionem injungere etiam arbitrio ipsius poenitentis; v. gr. *Facias hoc si potes; & si non potes, facias hoc.* ita etiã docet S. Raymūdus loco paulò antecitato.

JOAN. DE BURGO, hic quoque citatus, sacerdos, inquit, nullum sinat peccatorem à se recedere desperatū propter gravitatē poenitentia; sed potius ei imponat, ut **QUOLIBET DIE** ^{dicit} ~~vel~~ ^{vel} ~~quodlibet~~ ^{quodlibet} Pater noster; **QUALIBET** septimanā vadat ad Ecclesiam; vel aliquid levius, quod merā suscipere voluerit voluntate.

Hoc tamen sanè intellige, inquit S. Antoninus p. 3. Tit. 17. cap. 20. videlicet, si aliàs ipsum poenitet; & paratum se

se dicit facere, quod debet ; sed unus
pœnitentia dicit nō posse sufferre. Idem-
que monet SYLVESTER Prieras ,
sub Leone x. Magister S. Palatii, ac
deinde totius ord. Præd. generalis ,
verbo, Confessor. 4. §. 2

D. THOM. Quodlib. 3. qu. 28.
Melius est, ait, quod sacerdos pœnitenti
[quem propter grave pondus satisfa-
ctionis timet desperaturum] indicet,
quanta pœnitentia esset sibi pro peccatis
injungenda ; & injungat sibi nihilomi-
nus aliquid, quod pœnitens tolerabiliter
ferat ; **EX CUJUS IMPLETIONE**
ASSUEFIAT , ut majora impleat,
quàm sacerdos sibi injungere attentas-
set. Verùm ; poteritne ad hæc assuefieri
per hoc, quod semel pro semper recitat,
5. Pater noster, aut 7. psalmos ?

SCOTUS in 4. dist. 15. qu. 1. art. 3.
Cum, inquit, pauper atiquis est furatus ;
si contritio non sufficiat, non debet pec-
catum omnino manere inultum : Non
potest autem eleemosynas dare ; **NEC**
ORA-

ORARE, nec jejunare propter continuum laborē pro victu necessario. Ergo, quia ipse labor continuus est sibi continuum jejunium, tantummodo inducendus est, ut illum laborem subeat in remissionem peccatorum (eundem videlicet in & per Vulnera CHRISTI JESU, in unione laborum & passionum ejus, aeterno Patri humillimè offerendo) saltem quousque occurrat sibi opportunitas solvendi aliquam aliam satisfactionem. Consimiliter dives, qui lapsus est ad peccatum carnis, si est adeo delicatus, quod non velit jejunare, nec aliquam macerationem notabilem subire (nimirum voluntate rationabili, propter nimiam difficultatem) vel presumitur, quod, si sibi imponeretur, citò abjiceret, & sic peccaret novo peccato; inducendus est ad orationē & eleemosynas; & illud sibi imponendū est, quod creditur (N.) PERSEVERANTIUS (nō utique brevissimas preces semel pro semper fundendo) adimplere.

Pauper,

Pauper, qui furatus est, inquit hic
SCOTUS, *non potest pro poenitentia*
orare. At quisnam adeo pauper est, ut
non possit præ necessario labore unum
alterumve Rosarium, præsertim die
Dominicâ, vel in aliâ festivitate orare?
profectò nullus. Vult igitur hic Scotus,
quòd pauper non possit pro peccato
mortali tantum orare, quantum in
congruam satisfactionem sufficit: hoc
est, quod non possit plerumque jejunis
preces alere; ingemiscere, lachrymari &
magis **DIES NOCTESQUE**; *id*
quod ex omologesi mandare **TER-**
TULLIANUS *lib. de poenit. c. 9.*
docet. Vel non potest [ut juxta S.
CYPRIANUM *lib. de lapsis, prope*
finem, oportet) orare impensius & ro-
gare; diè luctu transigere; vigiliis noctes
ac fletibus ducere; tempus omne lachry-
mosis lamentationibus occupare. Vult,
inquam, scotus, quòd confitètes, ut ibi-
dem pluribus docet, sint cum omni
humanitate & discretione tractandi;
&

& tamen pro peccato gravi non debeant brevissimæ preces unâ duntaxat vice dicendæ, injungi. *Oratio non habet rationem satisfactionis, nisi quæ, & quatenus habet poenam sive carnis afflictionem,* inquit D. THOMAS in 4. dist. 14. art. 4. in solutione quæstiunculæ 3. ad 1.

Quod verò SCOTUS loco cit. docet absolvendum esse confitentem, qui dicit se habere *displacentiam de peccato commisso, & firmum propositum non recidivandi, etiamsi omnino nullam poenitentiam velit suscipere;* hoc nequam de alio aliquo, quàm de homine *tentationibus quæssato,* in casu desperationis timendæ dicit; qualis est homo scrupulosus, qui in quibuslibet operibus obligatoriis maximas turbationes & anxietates sentit; cui proinde ad certum aliquod poenitentia opus non obligato, potest indeterminate, quicquid boni fecerit, vel mali patienter sustinerit, in satisfactione injungi. Cætera verò

verò ibidem ad secundum SCOTUS agnoscit *præceptum de aliquâ poenâ infligendâ* ; & quòd *contritio includit aliquam satisfactionem, in voto saltem*. videlicet, quando est exigua & remissa: Magna enim, vehemens ac valde intensa contritio, & ipsamet sufficiens satisfactio est ; & nihilominùs ardens satisfaciendi votum includit. Atque hæc quidem contra calumniam Doctori subtili ab aliquibus factam hoc loco sint dicta.

Porro hac Regulâ diligenter observatâ, sacerdos non tantùm sine suo periculo potest, sed etiam debet poenitentem cum levi poenitentiâ ad purgatorium dimittere ; ne faciat eundem desperare, atque ad inferos præcipitem ire.

REG. VIII. Confessor, cum minore poenitentiam debitâ imponit, debet innotescere confesso, quòd illa imposita non est condigna ; ne decipiatur, putans ipsam sufficere ; sed quòd deberet pro
quolibet

quolibet mortali septennem agere poenitentiam; quam si hic non faciet, luet in purgatorio. ita S. Antoninus summæ Theol. Tit. 17. cap. 20. ante §. 1. D. Thomas & Scotus Reg. 7. citati. S. Raymundus l. 3. summæ, Tit. 34. qu. 135. S. Carolus Borromæus hic Regulâ 3. sub finem laudatus, & alii. *Demonstrabit tamen [sacerdos] iis, qui gravius peccarunt, [quo magis scelerum suorum gravitatem agnoscant] quanta ipsis poenitentia ex canonum regulis imponenda esset, inquit ibidem S. Carolus Borr.*

REG. IX. *Infirmus, qui necessitate mortis urgente confitetur peccata sua, sub eâ conditione à sacerdote reconciliatur, ut, si ei Dominus vitam donaverit, sanitatemque reddiderit, secundum qualitatem delicti omnimodis poeniteat.* ita Concilium Nannetense in Galliâ circa annum 658. can. 5. Concilium Moguntinum anno 847. can. 26. synodus Nemaufensis Reg. 5. cit. synodus Cicestren-

Cicestrensis in Angliâ anno 1289. can. 16. Synodus Bajocensis in Gal. anno 1300. can. 78. S. Antoninus in Confessionali, parte 4. cap. ult. & alii. *Meminerit porro sacerdos, inquit Rituale Rom. agris non esse injungendam GRAVEM aut LABORIOSAM pœnitentiam; sed INDICENDAM tantum ILLAM; quam, si convaluerint, opportuno tempore peragant. Interim juxta gravitatem morbi aliquâ oratione, aut levi satisfactione impositâ, & acceptata absolvantur, pro ut opus fuerit.*

REG. X. *Hominiibus novis in fide debet pœnitentia minor imponi. Cap. Deus, qui. De pœnit. & remiss. l. 5. Decretal. Hi enim antequam transfirent ad castra Dei, vel secum ipsis, vel etiam cum seculo nequam habuerunt gravissimam luctam; quam ob causam nutriendi sunt lacte, non escâ.*

REG. XI. *Possset esse tanta contritio confitentis, quòd pro peccato maximo esset ei modica; immò quasi nulla pœni-*

G

entia

zientia imponenda. ita Guido de monte Rotherii, Hispanus, in *Manipulo Curatorum*, quem anno 1333. dedicavit Richardo Archiep. Valentino, Tract. 4. Magister sent. lib. 4. dist. 15. & 20. D. Thom. in supplem. 3. p. qu. 5. art. 2. Scotus in 4. dist. 15. art. 3. ad 2. aliique omnes. *In actione pœnitentia non tam consideranda est mensura temporis, quam doloris*, inquit S. Aug. in *Enchiridio*, cap. 65.

Unde S. BERNARDUS Arnulpho de Majorcâ in Flandriâ viro illustri, diviti, ac delicato nimis, suscepto habitu & ordine Monastico in Claravalle, confitenti cum gemitu & lachrymis multis delicta universa, que in mundo contraxerat, intuens cordis ejus AMARISSIMAM CONTRITIONEM, & ad omne opus bonum spontaneam voluntatem, injunxit, ut orationem Dominicam tribus vicibus diceret, atque in suo proposito deinceps usque ad mortem perduraret. Quo ille audito CON-
TRI-

TRISTATUS respondit : Ne, quæso,
IRRIDEAS famulum tuum. in quo
te, ait, irrideo? At ille ait : JE JUNIA
SEPTEM ANNORUM, VEL DE-
CEM QUOQUE, NON SUFFICE-
RENT MIHI, ETIAM HUMILIA-
TO IN SACCO ET CINERE; &
tu mihi præcipis orationem Dominicam
tertiò dicere, & in ordine perseverare?
Et sanctus ad eum : Ergo ne tu me meli-
ùs nôsti, quid te oporteat facere, ut sal-
veris? An tibi fortè parum videtur or-
dinem tenere, & in ipso usque ad mortem
perseverare? ille verò respondit : Absit ab
anima mea tã iniqua præsumptio: SED
OBSECRO, NE MIHI PARCAS
IN PRÆSENTI, UT MELIUS
PARCAS IN FUTURO; & talem
nunc impone pœnitentiam, quatenus
post mortem carnis ad requiẽ sine pœna
perveniam. Cui B. Pater ait: Fac, ut lo-
cutus sum; & securum te facio, quòd
deposita mole corporis mox ad Deum
sine molestia pervolabis. Ita author libri,

cui titulus est. *Exordium ordinis Cisterciensis.* Vel, *Liber de initio ordinis Cist.* c. 22. ex ore eorum, qui cum S. Bernardo vixerunt. Veruntamen tu observa, quanta vitæ austeritas sub S. Bernardo vigerit in Claravalle!

PETRUS quoque DE CORBELIO, circa medium seculi 13. Archiep. Senonensis in Galliâ cuidam, qui propriam oppresserat filiam, propter amarissimam cordis contritionem septennem duntaxat poenitentiam imposuit. Tunc ille: *Quid est, ait, QUOD TANTUM SEPTENNEM POENITENTIAM mihi flagitiosissimo injungitis? qui, si viverem usque ad finem mundi, tantum facinus poenis innumera- rabilibus diluere non valerem.* Cui Praesul: *vade, & tres dies in pane & aqua tantum jejuna.* Tunc amplius ille plorans & contundens se, rogabat, ut poenitentiam sibi injungeret salutarem. Episcopus verò precepit homini, ut abiret & unum tantum *Pater noster* diceret. Ille

Ille autem hoc audito dirum emittens
ejulatum protinus exspiravit. Nec du-
bia fides est, sicut DEO dignus idem
Episcopus predicavit, quod sine poena
purgatorii ad gloriam evolarit. ita circa
annum D. 1470. discipulus, sive Joann.
Herolt, serm. 14. de tempore, ex Thomâ
Cantipratano, lib. 2. Apum, cap. 51.
particula 7.

GUILLERMUS Episc. Paris. in
Tract. de Sacram. Poenit. c. 46. Ipsa,
inquit, Contritio interdum ipsa satisfa-
ctio est, ultra quam nihil requirit Deus à
poenitente pro omnibus peccatis & deli-
ctis suis: Tantum est enim nonnunquam
desiderium revertendi ad DEUM in
poenitente; & restituendi, atque augendi
DEO, quicquid subtraxit honoris &
gloria: Tantus zelus ulciscendi in se-
metipso irrogatas DEO injurias vel
contumelias: Tanta ira & odium in
omnia ea, quæ DEO displicent, vitia &
peccata: Tantus ardor dilectionis in ea,
quæ Deo placent, & ad virtutes & ope-

*ra earum : Tantus dolor de offensione
 DEI, & recessione ab ipso: Tam magni-
 ficum tanque fervens propositum omnia
 aggrediendi & sustinendi, quacunque
 DEO beneplacitum fuerit ipsum agere
 & sustinere: Tanta humilitas abiiciendi
 se & subiiciendi se consilio Ecclesie:
 Tanta deprecationis & orationis
 devotio; ut merito Baptismus fla-
 minis vocanda sit; Baptismus, in-
 quam, plena emendationis à cul-
 pis, & plena liberationis à poenis; ut
 evolare absque sensu & experiētia pur-
 gatorij faciat poenitentes, si ipsa hora ex
 corporibus excesserint. Vide & *Viam
 Pacis* c. 1. art. 5. § 4 pag. 113. Atque hoc
 loco disce à Guillormo, qualis & quan-
 ta debeat esse Cōtritio, quæ virtute san-
 guinis, Passionis, & satisfactionis Chri-
 sti, per fidem fiduciamque firmam sibi
 applicatâ, penitusque immixtâ, animâ
 ab omni tam culpæ, quàm poenæ reatu
 mundat.*

REG. XII. CAUTUS ET DIS-
CRETUS SACERDOS post iniun-
ctam poenitentiam dicat poenitenti ;
quod omnia bona, quae fecerit ; & omnia
mala, quae sustinuerit , ei proficiant ad
salutem : ET PRO POENITEN-
TIA HÆC OMNIA (NB) INJUN-
GAT. ita ex & cum S. Raymundo &
Hostensi, anno D. 1444. monuit Ni-
colaus de Ausino, Ordinis Min. in sup-
plemento Pisanelle, verbo ; *Poenitentia*
2. Et rectissimè quidem ; Nam, ut D.
Thomas Quodlib. 3. quæst. 28. docet,
hæc, quæ præter iniunctionem expres-
sam (i. e. determinatam) facit (poenitēs)
accipiunt maiorem vim expiationis
culpe præteritæ ex illa generali [NB.]
INJUNCTIONE, qua sacerdos dicit :
Quicquid boni feceris, &c. Quia opus,
quod quis facit ex iniunctione sacer-
dotis (etiam generali & indetermi-
natâ) dupliciter valet poenitenti ;
uno modo ex natura operis (quatenus
videlicet id ipsum à Spiritu S. inhabi-
tante,

tante, atque in eo, & per eum operante procedit) *alio modo ex vi clavium.*

Vi autem clavium valere ; sive satisfactio sacramentalis esse non possunt opera, nisi ea, quæ vel specificè & determinatè, vel saltem genericè & indeterminatè **IN JUNCTA** sunt à sacerdote; hoc nimirum sensu: *Quicquid* respectu hujus Sacramenti, tuo arbitrio vel *boni feceris, vel mali patienter sustinueris, id tibi iniunctum* habeto, & quasi *iniunctum* facito, ac sustineto ; atque ita *fit tibi in remissionem peccatorum*: Neque enim puræ & simplices sacerdotis preces queunt efficere, ut omnia, quæ quoquo modo feceris, bona, sint satisfactio sacramentalis, & virtute clavium valeant apud Deum ; immò verba ista: *Quicquid boni feceris, &c.* juxta D. Thomam, meliorisque ævi & notæ Theologos sunt non tam precatio, quàm *iniunctio*, & permissio sive concessio eligendi poenitentiam opportunam.

Cum-

Cumque generalem ist hanc injun-
ctionem admodum pauci intelligant,
juverit pœnitentem, quod eandem, in-
strui & expressè moneri: Etenim, vel
non injungis; vel, cum injungis, ita
indicas te injungere, ut eum, cui injun-
gis, id intelligere credas: Opera autem
non injuncta, satisfactio sacramentalis
esse non possunt.

*Presbyter (pœnitenti) dicat, inquit
ASTESANUS lib. 5. Tit. 31. Charis-
sime; Tu pro quolibet (peccato) deberes
sic [modum & tempus hic indicet]
pœnitere... sed fortè vita tua ad hoc
agendum non extenderetur: in ungo
tamen tibi pœnitentiam talem pro om-
nibus. CONCEDO etiam tibi, quod
elemosyna, & omnia alia bona, qua
feceris &c. tibi profint ad remissionem
peccatorum, Scil. virtute clavium; præ-
sertim meditatio Dominicæ passionis;
sive Passio D. N. I. C. quatenus eam
respectu hujus Sacramenti quasi ex in-
junctione determinatâ devotè medi-
taberis,*

taberis, atque in plenam satisfactionem & defectuum tuorum suppletionem (meritis quoque B.M.V. omniumque sanctorum subiectis) Patri aeterno obtuleris. Silvester quoque Prieras, verbo, *Confessor*, quarto, quaest. i. illa, *Quicquid boni feceris, &c.* vocat *generalem INJUNCTIONEM*.

Benè faceret sacerdos, inquit Ioan. de Burgo in Pupilla oculi c. 10. Si diceret ita poenitenti: Omnia bona, quae facies, & mala, quae tolerabis, INJUNGO TIBI PRO POENITENTIA. Et S. Antoninus, 3. p. summæ. Theolog. Tit. 17. c. 20. ante §. i. *Quando Confessor INJUNGIT omnia bona, quae faciet poenitens, intelligitur, quae gratis, sponte, & non ex debito, (id est, non ex alia obligatione) faciet.* Rursus, in Confessionali suo, part. 4. c. 48. ait dicendum esse. *Quicquid boni feceris, & PRO-PONIS facere;* Atque hoc ipso sat clarè insinuat, poenitentem ad hoc disponendum esse, ut (quò satisfactio, quam

quam ex arbitrio suo præstiterit, sit sacramentalis) in ipso confessionali firmum faciat propositum, præter illa, quæ sacerdos determinatè injunxit, adhuc plura alia, quæ temporis, virum, aliarumque circumstantiarum ratio permiserit facere, in satisfactionem præstandi; adeoque verba illa: *Quicquid boni feceris* &c. habere hunc sensum: *Quicquid boni* virtute propositi generalis & indeterminati modò facti, deinceps quasi determinatè injunctum, *feceris, &c.*

QUÆ VERBA NON SUNT OMITTENDA, inquit ibidem S. Antoninus: *Quia sunt magnæ utilitatis; ut scilicet omnia huiusmodi postea habeant vim satisfactionis etiam ex virtute clavium; & sic magis valeant.* Vide & S. VINCENTIVM Ferrerium, Dominica 15. serm. 2. §. *Quantum ad quartum*, hoc ipsum clarissimè insinuantem.

Optimè quoque faciet, & poenitentis infirmitati non parùm proderit sacerdos;

dos; si eidem inculcet ea, quæ infra c. 7. num. 1. 2. & 3. docentur.

CAPUT III.

De Purgatorii acerbitate ac diuturnitate ; nec non de indiscretione tam Confessarii, quàm Confitentis.

I. **G**VILLERMVS, ab año 1228. usque ad 1249. Episcopus Paris. Doctor profundus & unctus, in Tract. de sacram. Poenit. c. 55. *unus*, inquit, *& idem poenitēs* (ab omni poena) *liberari potest & absolvi, diversarum [i.e. magis aut minus rigidarum] poenitentiarum iniunctione : Et equaliter peccantibus atque poenitentibus iniungi salubriter possunt inaequales poenitentia seu satisfactiones* (nimirum dum unus Confessarius sic, alius verò aliter iudicat) *Cum enim in arbitrio Confessoris*

¶